

ÜLDKOHTU OTSUS (kolmas koda)

5. oktoober 2011*

Kohtuasjas T-11/06,

Romana Tabacchi Srl, varem Romana Tabacchi SpA, asukoht Rooma (Itaalia), esindajad: advokaadid M. Siragusa ja G. C. Rizza,

hageja,

versus

Euroopa Komisjon, esindaja: É. Gippini Fournier ja F. Amato, hiljem É. Gippini Fournier ja V. Di Bucci ning lõpuks É. Gippini Fournier ja L. Malferrari,

kostja,

mille ese on esiteks nõue tühistada osaliselt komisjoni 20. oktoobri 2005. aasta otsus K(2005) 4012 (lõplik) [EÜ] artikli 81 lõike 1 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/C38.281/B2 – Toortubakas, Itaalia) ja teise võimalusena nõue vähendada hagejale määratud trahvi,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

ÜLDKOHUS (kolmas koda),

koosseisus: esimees J. Azizi, kohtunikud E. Cremona (ettekandja) ja S. Frimodt Nielsen,

kohtusekretär: vanemametnik J. Palacio González,

arvestades kirjalikus menetluses ja 1. detsembri 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse taust

- ¹ Hageja Romana Tabacchi Srl on Itaalia äriühing, mis on praegu likvideerimisel ja mille peamine tegevus on toortubaka esmane töötlemine. Käesoleva asja aluseks olevate faktiliste asjaolude asetleidmise ajal olid hageja ainsad aktsionärid abikaasad B., kellele kuulusid kõik aktsiad ja kellele need tänaseni kuuluvad.

1. *Haldusmenetlus*

- 2 15. jaanuaril 2002 saatis komisjon nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 esimene määrus [EÜ] artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3) artikli 11 alusel teabenõuded Itaalia toortubaka turu kohta Itaalia tubaka töötajate ja tootjate kutseliitudele, st Associazione Professionale Transformaturi Tabacchi Italianile (APTI, Itaalia tubakatöötajate kutseliit) ja Unione Italiana Tabaccole (Unitab, Itaalia tubakaühendus).

- 3 19. veebruaril 2002 sai komisjon APTI liikmelt ja toortubakatöötajalt Deltafina SpA trahvide eest kaitse saamise taotluse, mis esitati vastavalt komisjoni teatisele, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (ELT 2002, C 45, lk 3; ELT eriväljaanne 08/02, lk 155; edaspidi „koostööteatis“). 6. märtsil 2002 andis komisjon talle tingimusliku kaitse vastavalt koostööteatise punktile 15.

- 4 4. aprillil 2002 sai komisjon Dimon Italia Srl-ilt (Dimon Inc. tütarettevõtja, kellest hiljem sai Mindo Srl) koostööteatise punkti 8 alusel esitatud trahvide eest kaitse saamise taotluse ja teise võimalusena selle teatise punktide 20–27 alusel esitatud trahvi vähendamise taotluse ning Transcatab SpA-lt (Standard Commercial Corp., edaspidi „SCC“, tütarettevõtja) samal alusel esitatud trahvi vähendamise taotluse.

- 5 18. ja 19. aprillil 2002 viis komisjon määruse nr 17 artikli 14 alusel läbi uurimisi Dimon Italia ja Transcatabi ning Trestina Azienda Tabacchi SpA ja hageja ruumides.

- 6 8. oktoobril 2002 teatas komisjon Dimon Italiale ja Transcatabile, et kuna need ettevõtjad olid vastavalt esimene ja teine ettevõtja, kes esitasid koostööteatise alusel rikkumise kohta tõendeid, kavatses ta haldusmenetluse lõpus vähendada trahvi, mis neile võimaliku rikkumise tuvastamisel määratakse.

- 7 25. veebruaril 2004 võttis komisjon vastu vastuväiteteatise, mille ta adresseeris kümnele ettevõtjale või ettevõtjate liidule, mille hulgas olid ka Deltafina, Dimon Italia, Transcatable ja hageja (edaspidi „töötajad”) ja nendest mõne emaettevõtjad, muu hulgas Universal Corp., Dimon ja SCC. Vastuväiteteatise adressaatidel võimaldati tutvuda komisjoni uurimistoimikuga, mis tehti neile kättesaadavaks komisjoni saadetud CD-ROM-il, ning nad esitasid komisjoni vastuväidetele vastates oma kirjalikud seisukohad. 22. juunil 2004 toimus ära kuulamine.

- 8 Pärast 25. veebruari 2004. aasta vastuväiteteatisele 21. detsembril 2004 tehtud täiendust toimus 1. märtsil 2005 teine suuline ära kuulamine.

- 9 Pärast konkurentsi piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitleva nõuandekomiteega konsulteerimist ning võttes arvesse ära kuulamise eest vastutava ametniku lõpparuannet võttis komisjon 20. oktoobril 2005 vastu otsuse K(2005) 4012 (lõplik), mis on seotud [EÜ] artikli 81 lõike 1 kohase menetlusega (Juhtum COMP/C.38.281/B.2 – Toortubakas – Itaalia) (edaspidi „vaidlustatud otsus”), mille kokkuvõte on avaldatud 13. veebruari 2006. aasta Euroopa Liidu Teatajas (ELT L 353, lk 45).

2. Vaidlustatud otsus

- 10 Vaidlustatud otsus puudutab esiteks Itaalia toortubakaturul töötajate poolt täidetud horisontaalkokkulepet (vaidlustatud otsuse põhjendus 1).
- 11 Komisjon tuvastas vaidlustatud otsuses, et 1995. aastast kuni 2002. aasta alguseni määrasid töötajad selle kartelli raames kindlaks tehingutingimusi toortubaka ostmiseks Itaalias, mis tähendas muu hulgas hindade kindlaksmääramist ning turu jagamist, ja see puudutas nii otseoste tootjatelt kui ka oste „kolmandatelt pakendajatelt” (vaidlustatud otsuse põhjendus 1).
- 12 Vaidlustatud otsuses käsitatakse teiseks veel kaht rikkumist, mis erinevad töötajate kartellist ja mis pandi toime 1999. aasta algusest kuni 2001. aasta lõpuni ning mis seisnesid APTI puhul nende lepinguliste hindade kindlaksmääramises, mida ta oma liikmete esindajana läbi rääkis tootmisharudevaheliste kokkulepete sõlmimiseks Unitabiga, ja viimase puhul nende hindade kindlaksmääramises, mida ta oma liikmete esindajana nende samade lepingute sõlmimiseks APTI-ga läbi rääkis.
- 13 Vaidlustatud otsuses asus komisjon seisukohale, et töötajate rikkumine on vaadeldav ühe vältava EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumisena (vt eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendused 264–269).
- 14 Vaidlustatud otsuse artikli 1 lõike 1 kohaselt vastutavad kartellikokkuleppe sõlmimise eest töötajad, Deltafina emattevõtja Universal ning Dimoni ja SCC ühinemisel moodustatud Alliance One International Inc. (edaspidi „Alliance One”). Vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikes 2 tuvastati ka, et APTI ja Unitab rikkusid EÜ artikli 81 lõiget 1

sellega, et nad tegid otsuseid, mis puudutasid nende hindade kindlaksmääramist, mida nad oma liikmete esindajatena tootmisharudevaheliste kokkulepete sõlmimiseks läbi rääkisid.

- 15 Vaidlustatud otsuse artiklis 2 määras komisjon trahvid eespool punktis 14 viidatud ettevõtjatele, APTI-le ja Unitabile (vt tagapool punkt 42).
- 16 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 356–404 määras komisjon kindlaks selle otsuse ad-ressaatide trahvid.
- 17 Komisjon määras trahvid kindlaks rikkumiste raskuse ja kestuse alusel ehk kahe kriteeriumi alusel, mis on sõnaselgelt välja toodud nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 23 lõikes 3 ja määruse nr 17 – mis vaidlustatud otsuse kohaselt oli kohaldatav rikkumiste toimepanemise ajal – artikli 15 lõikes 2 (vaidlustatud otsuse põhjendused 356 ja 357).

Trahvide lähtesummade kindlaksmääramine

Raskus

- 18 Mis puudutab rikkumise raskust, siis meenutas komisjon, et selle teguri hindamiseks pidi ta arvesse võtma rikkumise laadi, selle tegelikku mõju turule, kui seda saab mõõta, ja geograafilise turu suurust (vaidlustatud otsuse põhjendus 365).

- 19 Edasi märgib komisjon, et toortubaka tootmine Itaalias moodustab 38 % Euroopa Liidu kvoodist ja see oli 67 338 miljonit eurot 2001. aastal ehk rikkumise viimasel täis-aastal (vaidlustatud otsuse põhjendus 366).
- 20 Mis puudutab rikkumise laadi, siis pidas komisjon rikkumist väga raskeks rikkumiseks, sest see oli seotud mitut sorti toortubaka ostuhinna kindlaksmääramisega Itaalias ja ostetud koguste jaotamisega. Komisjon lisas, viidates vaidlustatud otsuse osale, mis puudutab konkurentsipiirangute analüüsi (vt põhjendused 277 ja järgnevad), et ostu puudutav keelatud kokkulepe võib moonutada tootjate tahet saavutada teatud tulusus ning piirata töötajatevahelist konkurentsi järelturgudel. Ta kinnitas ka, et see on eriti nii siis, nagu käesolevas asjas, kui toode, mida keelatud kokkulepe puudutab – antud juhul toortubakas – moodustab järelturu osaliste tegevuses – käesolevas asjas tubaka esmatöötlemine ja töödeldud tubaka müük – olulise „sisendi”.
- 21 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 369 järeltas komisjon eespool esitatud kaalutlustest, et töötajate toime pandud rikkumine tuleb kvalifitseerida väga raskeks rikkumiseks.

Erinev kohtlemine

- 22 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 370–376 uuris komisjon „osakaalu” ja „hoiatava mõju” küsimusi. Ta märkis, et arvesse tuleb võtta „iga ettevõtja osakaalu ja ebaseadusliku tegevuse tõenäolist kahju konkurentsile” (vaidlustatud otsuse põhjendus 370).

- 23 Esiteks leidis komisjon, et trahvid tuleb määrata selle alusel, milline oli iga isiku positsioon turul (vaidlustatud otsuse põhjendus 371).
- 24 Komisjoni hinnangul pidi Deltafina trahvi lähtesumma olema kõige suurem, sest tema oli kõige suurem ostja, tema turuosa oli 2001. aastal umbes 25 % (vaidlustatud otsuse põhjendus 372).
- 25 Arvestades, et Transcatlab, Dimon Italia ja Romana Tabacchi turuosad olid kõige väiksemad, 2001. aastal umbes 9–11 %, leidis komisjon, et need äriühingud „tuleb ümber liigitada” ning et nende trahvi lähtesumma peab olema kõige väiksem (vaidlustatud otsuse põhjendus 373).
- 26 Komisjon leidis aga, et lähtesummal, mis väljendab ainult positsiooni turul, ei ole Deltafinale, Dimon Italiale (Mindo) ja Transcatabile piisavalt hoiatavat mõju, sest hoolimata nende suhteliselt väikesest käibest, kuulusid nad – või Mindo puhul oli kuulunud – suurtesse majanduslikult ja finantsiliselt tugevatesse rahvusvahelistesse kontsernidesse, mis olid peamised ülemaailmsed tubakaga kauplajad, tegeledes tubakatööstuse erinevatel tasemetel ja erinevatel geograafilistel turgudel (vaidlustatud otsuse põhjendus 374).
- 27 Seega otsustas komisjon, et trahvi hoiatava mõju tagamiseks tuleb Deltafina lähtesummale kohaldada kordajat 1,5 – ehk seda suurendada 50 % – ning Dimon Italia (Mindo) ja Transcatabi lähtesummale kohaldada kordajat 1,25 – ehk seda suurendada 25 % (vaidlustatud otsuse põhjendus 375).

28 Nii määras komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 376 järgmised trahvi lähtesummad:

- Deltafina: 37,5 miljonit eurot;
- Transcatab: 12,5 miljonit eurot;
- Dimon Italia (Mindo): 12,5 miljonit eurot;
- Romana Tabacchi: 10 miljonit eurot.

Trahvide põhisumma kindlaksmääramine

29 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 377 ja 378 uuris komisjon rikkumise kestuse küsimust.

30 Ta asus seisukohale, et töötajate kartellikokkuleppe täitmine algas 29. septembril 1995 ja vastavalt töötajate avaldustele lõppes see 19. veebruaril 2002. Täpsemalt ha-geja osas märkis komisjon, et ta liitus kartelliga 1997. aasta oktoobris ja et ta katkes-tas oma osalemise 5. novembrist 1999 kuni 29. maini 2001, et selles uuesti osaleda 29. maist 2001 kuni 19. veebruarini 2002. Kuna tema osalus rikkumises kestis ainult kaks aastat ja kaheksa kuud, leidis komisjon, et tema trahvi lähtesummat tuleb suu-rendada 25 %, samas kui teiste töötajate trahvi lähtesummasid suurendati 60 %.

31 Vaidlustatud otsuse adressaatidele määrati seega järgmised trahvi põhisummad:

- Deltafina: 60 miljonit eurot;
- Transcatab: 20 miljonit eurot;
- Dimon Italia (Mindo): 20 miljonit eurot;
- Romana Tabacchi: 12,5 miljonit eurot.

Kergendavad asjaolud

32 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 380–398 uuris komisjon, kas arvesse tuleb võtta ka kergendavaid asjaolusid.

33 Hageja suhtes täpsustas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 380, et „ta ei osalenud kartelli osas tegevustes (nimelt peamiselt nendes, mis olid seotud otseostudega tootjatelt, kellelt ta hakkas piiratud koguseid ostma alles 2000. aastal)” [Siin ja edaspidi on vaidlustatud otsust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes]. Lisaks asus ta seisukohale, et 1997. aastal, mil hageja liitus kartelliga, oli tema turuosa väike. Lõpuks täpsustas ta, et „hageja tegevus häiris sageli kartelli eesmärke niivõrd, et teised osalejad pidid koos arutama, kuidas sellele tegevusele reageerida”.

- 34 Neid asjaolusid arvestades otsustas komisjon vähendada hagejale määratud trahvi põhisummat 30 %.
- 35 Mis puudutab Dimon Italia ja Transcatibi olukorda, siis lükkas komisjon tagasi kõik nende argumendid kergendavate asjaolude esinemise kohta (vaidlustatud otsuse põhjendused 381–384).
- 36 Lõpuks võttis komisjon arvesse Deltafina erilist olukorda ja järeldas, et tema trahvi tuleb vähendada koostöö eest 50 % (vaidlustatud otsuse põhjendused 385–398).
- 37 Pärast kergendavate asjaolude kohaldamist määras komisjon järgmised trahvisummad (vaidlustatud otsuse põhjendus 399):
- Deltafina: 30 miljonit eurot;
 - Dimon Italia (Mindo): 20 miljonit eurot;
 - Transcatib: 20 miljonit eurot;
 - Romana Tabacchi 8,75 miljonit eurot.

Määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 kehtestatud trahvi ülemmäär

- 38 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 400–404 uurib komisjon, kas nii arvutatud erinevate adreseatide trahvi põhisummasid tuleb kohandada, et need ei ületaks määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 kehtestatud ülempiiri 10 % käibest.
- 39 Sellest lähtudes otsustas ta, et hageja trahv ei tohiks ületada 2,05 miljonit eurot ja et teisi trahve ei tule selle sätte alusel vähendada (vaidlustatud otsuse põhjendused 402 ja 403).

Koostööteatise kohaldamine

- 40 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 405–500 käsitas komisjon koostööteatise kohaldumist.
- 41 Pärast seda, kui komisjon oli tuvastanud, et Dimon Italia ja Transcatabi puhul olid täidetud tingimused, millele nad pidid vastama, et nende taotlus trahvi vähendamiseks rahuldataks, järeltas ta, hinnates esitatud tõendeid ja nende koostööd menetluses, et nad väärivad kõrgeimat trahvide vähendamise määra, st vastavalt 50 % ja 30 % skaalal, millest neile trahvide vähendamise taotluse esitamise järel teada anti (vaidlustatud otsuse põhjendused 492–499). Kuid Deltafinale ei antud kaitset trahvide eest ning tema trahvi ka ei vähendatud.

Trahvi lõppsummad

42 Vastavalt määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikele 2 määras komisjon vaidlustatud otsuse artiklis 2 vaidlustatud otsuse adreessatideks olevatele ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele järgmised trahvid:

- Deltafina ja Universal, solidaarselt: 30 miljonit eurot;

- Dimon Italia (Mindon) ja Alliance One: 10 miljonit eurot, Alliance One vastutab kogusumma eest ja Mindon vastutab temaga solidaarselt vaid 3,99 miljoni euro eest;

- Transcaton ja Alliance One solidaarselt: 14 miljonit eurot;

- Romana Tabacchi: 2,05 miljonit eurot;

- APTI: 1 000 eurot;

- Unitab: 1 000 eurot.

Menetlus ja poolte nõuded

- 43 Üldkohtu kantseleisse 19. jaanuaril 2006 saabunud avaldusega esitas hageja hagi käesolevas kohtuasjas.
- 44 Samal päeval Üldkohtu kantseleisse saabunud eraldi dokumendiga esitas hageja (kohtuasi T-11/06 R) EÜ artikli 242 ja Üldkohtu kodukorra artikli 104 alusel taotluse, milles paluti esiteks peatada vaidlustatud otsuse täitmine ja teiseks vabastada hageja kohustusest esitada nimetatud trahvi kohese sissenõudmata jätmise tingimusena pangagarantii.
- 45 Üldkohtu presidendi 13. juuli 2006. aasta määrusega *Romana Tabacchi vs. komisjon* (kohtuasi T-11/06 R, EKL 2006, lk II-2491) paluti hagejal teatud tingimustel esitada komisjonile vaidlustatud otsuse artiklis 2 määratud trahvi kohese sissenõudmata jätmiseks pangagarantii ning kohtukulude üle otsustamine jäeti hilisemaks.
- 46 Üldkohus (kolmas koda) otsustas ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal avada suulise menetluse ja palus pooltel kodukorra artiklis 64 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames esitada teatavaid dokumente. Pooled tegid seda ettenähtud tähtaja jooksul.
- 47 Poolte kohtukõned ja Üldkohtu küsimustele esitatud vastused kuulati ära 1. detsembri 2010. aasta kohtuistungil.

48 7. ja 10. detsembri 2010. aasta kirjadega vastasid vastavalt hageja ja komisjon Üldkohtu poolt kohtuistungil võetud menetlust korraldavatele meetmele ja esitasid dokumente.

49 19. jaanuaril 2011 esitas komisjon Üldkohtu palvel muid dokumente.

50 8. veebruaril 2011 esitas hageja nende dokumentide kohta oma märkused.

51 Hageja palub Üldkohtul:

- tühistada vaidlustatud otsus hagejale määratud trahvi arvutamist puudutavas osas;
- vähendada oluliselt talle määratud trahvisummat;
- määrata muude meetmete võtmine, sealhulgas menetlustoimingute tegemine, mida Üldkohus vajalikuks peab;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

52 Komisjon palub Üldkohtul:

- jätta hagiavaldus rahuldamata;

- mõista kohtukulud välja hagejalt.

Õiguslik käsitlus

53 Oma hagiavalduse põhjendamiseks esitab hageja viis väidet. Esimene väide puudutab puudulikku uurimist, põhjenduse puudumist või ebaloogilisust ning võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist seoses sellega, et komisjon jättis trahvi lähtesumma arvutamisel arvesse võtmata, et keelatud kokkuleppel ei olnud tegelikku mõju turule. Teine väide puudutab põhjenduse ebaloogilisust ja võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist trahvi lähtesumma astmestikku paigutamisel selleks, et arvestada konkreetselt hageja osakaalu proportsiooniga. Kolmas väide on seotud põhjenduse ja uurimise puudumisega ning tõendamiskoormise reeglite rikkumisega hageja poolt rikkumises osalemise kestuse tuvastamise küsimuses. Neljas väide puudutab trahvi liiga väikest vähendamist hageja „häiriva” rolli eest ning muude kergendavate asjaolude arvesse võtmata jätmist. Viies väide puudutab trahvi ebaõiglast ja ebaproportsionaalset laadi, arvestades hageja varalist struktuuri ning reaalselt maksevõimet vastavates ühiskondlikes oludes.

54 Üldkohus uurib kõigepealt esimest, siis kolmandat ning lõpuks teist, neljandat ja viiendat väidet.

1. Taotlus esitada tõendeid tunnistajate abil

- 55 Mis puudutab nende avalduste hindamist, mille hageja hagiavaldusele tõenditena lisas, siis tuleb kõigepealt märkida, et poolte poolt niisuguste avalduste esitamine ei ole kodukorraga vastuolus. Kuid neid hindab Üldkohus, kes võib määrata menetlustoiminguna sellise dokumendi autori tunnistajana ärakuulamise juhul, kui avalduses kirjeldatud faktilised asjaolud on vaidluse lahendamiseks väga olulised (vt selle kohta Üldkohtu 12. detsembri 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-101/05 ja T-111/05: BASF ja UCB vs. komisjon, EKL 2007, lk II-4949, punkt 97). Kuid käesolevas asjas on Üldkohus seisukohal, et arvestades poolte esitatud menetlusedokumente, toimikusse esitatud tõendeid ja kohtuistungitulemusi, on tal piisavalt teavet käesoleva vaidluse lahendamiseks (vt selle kohta Üldkohtu 16. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-120/04: Peróxidos Orgánicos vs. komisjon, EKL 2006, lk II-4441, punkt 80).
- 56 Seega tuleb hageja esitatud menetlustoimingu tegemise taotlus tagasi lükata.

2. Esimene väide, mis puudutab puudulikku uurimist, põhjenduse puudumist või ebaloogilisust ning võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist seoses sellega, et komisjon jättis trahvi lähtesumma arvutamisel arvesse võtmata, et keelatud kokkuleppel ei olnud tegelikku mõju turule

Poolte argumendid

- 57 Esimeses väites märgib hageja kõigepealt, et talle määratava trahvi lähtesumma arvutamisel oleks komisjon pidanud arvestama asjaolu, et keelatud kokkuleppel ei olnud „tegelikku mõju turule”. Konkreetsemalt jättis ta tähelepanuta esiteks vaidlustatud

otsuses tuvastatu (vaidlustatud otsuse põhjendused 97 ja 98), et toortubaka tootjatele makstav hind suurenes Itaalias palju rohkem kui keskmiselt ühenduses, ja teiseks asjaolu, et kuna kartellis osalejad esindasid vaid 55% turust, avaldasid neile paratamatult väga suurt konkurentsipurvet töötajad, kes ei olnud kokkuleppega liitunud.

58 Hageja väidab, et trahvi arvutamisel on komisjon vastavalt tema otsustuspraktikale, mida kinnitavad kohtulahendid, kohustatud eristama keelatud kokkuleppeid, millele on oluline tegelik mõju turule, nendest, mille mõju on olematu või piiratud. Komisjonil on seega „positiivne kohustus” trahvi lähtesumma kindlaksmääramiseks rikkumise raskuse tuvastamisel mõõta keelatud kokkuleppe tegelikku mõju turule. Kohustus võtta arvesse „[rikkumise] tegelikku mõju turule, kui see on mõõdetav” tuleneb sõnaselgelt suuniste määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ST] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „suunised”) tekstist, millest komisjon ei saa kõrvale kalduda.

59 Täpsemalt, et hinnata rikkumise tegelikku mõju turule peab komisjon lähtuma vaba konkurentsi tingimustest, mis oleksid eksisteerinud siis, kui rikkumist ei oleks toime pandud. Nii tuleb esiteks juhul, kui tegemist on hinnakokkuleppega, tuvastada, et kokkulepe võimaldas ka tegelikult asjassepuutuvatel ettevõtjatel saavutada sõlmitavate tehingute hinnataseme, mis oli kõrgem hinnast, mida nad oleksid saanud võtta ilma vastava kokkuleppeta. Teiseks peab komisjon hindamisel arvesse võtma asjassepuutuva turu kõiki objektiivseid asjaolusid, arvestades majanduslikku tausta. Lisaks ei ole keelatud kokkuleppega hindadele avaldatava mõju hindamine üldsegi mitte võimatu ja komisjon on võimeline sellise analüüsi läbi viima, nagu tõendab tema koondumiste kontrolli alane otsustuspraktika.

- 60 Hageja leiab, et skemaatiline ja mehaaniline trahvide arvutamise kontseptsioon, milles ei võeta arvesse rikkumise tegelikku mõju turule, on ka vastuolus võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõttega. Esimese põhimõtte järgimine nõuab, et komisjon eristaks trahve vastavalt rikkumistega turule tegelikult avaldatud mõjule ja nende rikkumiste eest tuleb karistus määrata iga üksikjuhu eripära arvestades. Teise põhimõtte järgimine nõuab, et trahvide arvutamisel tagataks, et trahvil oleks tähtsustlik ja mõistlik seos õigusvastase tegevuse tegeliku mõjuga, eriti klientidele ja lõpp-tarbijatele põhjustatud kahjuga, mis käesolevas asjas puudus. Nimelt on sellise kahju tase esimene keelatud kokkuleppeid eristav kriteerium. Trahv keelatud kokkuleppe eest, mille tegelik mõju turule ei ole märkimisväärne ja mis ei tekita kahju kokkuleppe poolteks olevate ettevõtjate klientidele ja tarbijatele, peaks määratama trahvide skaala miinimumtasemel, sealhulgas juhul, kui tegemist on „väga raske” rikkumisega.
- 61 Hageja vaidlustab ka komisjoni argumenti, et summa 20 miljonit eurot, millele viidatakse suuniste punktis 1 A, on väikseim põhikaristus, mida üldjuhul kohaldatakse sellele ettevõtjale, kellel on kõige olulisem positsioon rikkumise esemeks oleval turul, mitte kõigile ettevõtjatele, kes kartellis osalesid. Lisaks asjas, milles tehti 20. oktoobri 2004. aasta otsus K(2004) 4030 (lõplik), mis on seotud [EÜ] artikli 81 lõike 1 kohase menetlusega (Juhtum COMP/C.38.238/B.2 – Toortubakas – Hispaania) ja millel on ilmseid sarnasusi kohtuasjaga, mis on käesoleva vaidluse esemeks, tegi komisjon erandi miinimumsummast 20 miljonit eurot.
- 62 Lisaks ei ole ametlikul kvalifikatsioonil, mille kohaselt eristatakse „rasket/väga rasket” rikkumist, tähtsust, mille sellele omistab komisjon, sest hageja esitatud argumentide ese on komisjoni arvutuse lõpptulemus tema suuniste seisukohast. Ka kohtupraktikast tuleneb, et kui mõju turule on piiratud, võib hinnakokkuleppe kvalifitseerida pigem „raskeks” rikkumiseks kui „väga raskeks” rikkumiseks. Et võtta kohaselt arvesse

rikkumise vähest mõju turule, võib komisjon ka vähendada raskuse eest määratavat summat võrreldes tavaliselt „väga raske” rikkumise puhul määratava summaga.

- 63 Lõpuks oleks hageja trahvi lähtesumma pidanud olema määratud kartellidele kohaste trahvide skaalal kõige väiksemale tasemele.
- 64 Komisjon palub väite tagasi lükata.

Üldkohtu hinnang

- 65 Esimeses väites esitab hageja mitu argumenti, milles kõigis seatakse kahtluse alla see, et komisjon ei võtnud trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel arvesse asjaolu, et keelatud kokkulepped ei olnud tegelikku mõju turule.
- 66 Enne, kui asuda hageja esitatud argumentide uurimise juurde, peab Üldkohus vajalikuks meenutada trahvide kindlaksmääramise üldpõhimõtteid EÜ artikliga 81 vastuolus olevate keelatud kokkulepete valdkonnas ja täpsemalt rikkumise raskuse hindamise põhimõtteid.

Üldised tähelepanekud

- 67 EÜ artikli 81 lõike 1 punktides a ja b kuulutatakse sõnaselgelt ühisturuga kokkusobimatuks kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus, millega kas otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihinnad või mis tahes muud tehingutingimused, piiratakse või kontrollitakse tootmist või turge. Kohtupraktikas loetakse eriti rasketeks rikkumisteks seda liiki rikkumisi – eriti kui on tegu horisontaalsete kartellidega, kuna nende puhul sekkutakse otse asjaomase turu konkurentsi peamistesse parameetritesse (Üldkohtu 11. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas T-141/94: Thyssen Stahl vs. komisjon, EKL 1999, lk II-347, punkt 675) – või konkurentsionormide ilmseid rikkumisi (Üldkohtu 6. aprilli 1995. aasta otsus kohtuasjas T-148/89: Tréfilunion vs. komisjon, EKL 1995, lk II-1063, punkt 109, ja 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-311/94: BPB de Eendracht vs. komisjon, EKL 1998, lk II-1129, punkt 303).
- 68 Määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 3 kohaselt tuleb EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumiste eest trahvi kindlaksmääramiseks lisaks rikkumise raskusele arvesse võtta selle kestust.
- 69 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb konkurentsioiguse rikkumiste raskuse määramisel lähtuda mitmest tegurist, nagu juhtumi eripärased asjaolud, selle kontekst ja trahvide hoiatav mõju, isegi kui puudub siduv või ammendav loetelu teguritest, millega tuleb arvestada (vt Euroopa Kohtu 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, EKL 2005, lk I-5425, punkt 241; 3. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-534/07 P: Prym ja Prym Consumer vs. komisjon, EKL 2009, lk I-7415, punkt 54, ning 24. septembri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ja C-137/07 P: Erste Group Bank jt vs. komisjon, EKL 2009, lk I-8681, punkt 91).

- 70 Komisjon on kehtestanud suunised, et tagada läbipaistvus ja erapooletus konkurentsiõiguse normide rikkumiste eest trahve määravate otsuste vastuvõtmisel (suuniste esimene lõik).
- 71 Suunised on vahend, mille eesmärk on täpsustada hierarhiliselt kõrgemal asetsevat õigust silmas pidades kriteeriumid, mida komisjon kavatseb kasutada määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 sätestatud kaalutusõiguse teostamisel trahvide määramisel. Suunised ei ole trahve määrava otsuse õiguslik alus – selleks on määrus nr 1/2003 –, kuid need määravad siiski üldiselt ja abstraktselt metodoloogia, mida komisjon peab selle otsusega trahvisummade määramisel järgima, ning tagavad seetõttu ettevõtjate õiguskindluse (vt selle kohta eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus *Dansk Rørindustri jt vs. komisjon*, punktid 209–213, ja Üldkohtu 14. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-259/02-T-264/02 ja T-271/02: *Raiffeisen Zentralbank Österreich jt vs. komisjon*, EKL 2006, lk II-5169, punktid 219 ja 223).
- 72 Kuigi suuniseid ei saa lugeda õigusnormideks, mida ametiasutus igal juhul peab järgima, sätestavad need siiski praktikat väljendava käitumisnormi, mida ametiasutus konkreetsel juhtumil ei või põhjendusi esitamata eirata (vt selle kohta eespool punktis 69 viidatud Euroopa Kohtu otsus *Dansk Rørindustri jt vs. komisjon*, punktid 209 ja 210, ning 18. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-397/03 P: *Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients vs. komisjon*, EKL 2006, lk I-4429, punkt 91).
- 73 Suuniste vastuvõtmisest tulenev komisjoni kaalutusõiguse piiramine tema enda poolt ei ole aga vastuolus komisjoni olulise kaalutusruumi säilimisega (Üldkohtu 8. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas T-44/00: *Mannesmannröhren-Werke vs. komisjon*, EKL 2004, lk II-2223, punktid 246, 274 ja 275). Asjaolu, et komisjon on suunistes

täpsustanud rikkumise raskuse hindamise lähtekohti, ei takista selle teguri hindamist tervikuna kõigi asjassepuutuvate asjaolude põhjal, sealhulgas asjaolude põhjal, mida suunistes sõnaselgelt ei ole märgitud (eespool punktis 71 viidatud kohtuotsus Raiffeisen Zentralbank Österreich jt vs. komisjon, punkt 237).

- 74 Suunistes sätestatud meetodi kohaselt lähtub komisjon ettevõtjatele määratavate trahvisummade arvutamiseks summast, mis on kindlaks määratud rikkumisele „omase” raskuse põhjal. Selle raskuse hindamisel tuleb arvesse võtta rikkumise laadi, tegelikku mõju turule, kui seda saab mõõta, ja asjaomase geograafilise turu suurust (suuniste punkti 1A esimene lõik).
- 75 Rikkumised jagunevad kolme kategooriasse: „kerged rikkumised”, mille eest on ette nähtud trahvisumma 1 000–1 miljon eurot, „rasked rikkumised”, mille eest on ette nähtud trahvisumma 1–20 miljonit eurot, ja „väga rasked rikkumised”, mille eest on ette nähtud trahvisumma rohkem kui 20 miljonit eurot (suuniste punkti 1A teise lõigu esimene kuni kolmas taane). Väga rasked rikkumised on komisjoni täpsustuse kohaselt üldjuhul horisontaalsed piirangud, näiteks „hinnakartellid” ja turujagamiskvoodid või muud meetmed, mis ohustavad siseturu nõuetekohast toimimist, näiteks riikide turgude eraldamine üksteisest ja sisuliselt monopoolses seisundis olevate ettevõtjate turgu valitseva seisundi ilmne ärakasutamine (suuniste punkti 1A teise lõigu kolmas taane).
- 76 Lisaks tuleb märkida, et eespool punktis 74 märgitud rikkumise raskuse hindamise kolmel aspektil ei ole üldisel hindamisel sama kaalu. Rikkumise laad on äärmiselt tähtis, muu hulgas selleks, et kvalifitseerida rikkumine „väga raskeks” (eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus Erste Group Bank jt vs. komisjon, punkt 101, ja Üldkohtu 28. aprilli 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-456/05 ja T-457/05: Gütermann ja Zwicky vs. komisjon, EKL 2010, lk II-1443, punkt 137).

- 77 Kuid tegelik mõju turule või geograafilise turu suurus ei ole aspektid, mis peavad kindlasti esinema selleks, et kvalifitseerida rikkumine väga raskeks, kui tegemist on horisontaalse kartelliga, mille eesmärk on hindade kindlaksmääramine, nagu käesolevas asjas. Nimelt, kuigi nende kahe teguriga tuleb rikkumise raskuse hindamisel arvestada, on need raskusele üldise hinnangu andmisel vaid ühed näitajad teiste hulgas (vt selle kohta eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus *Prym ja Prym Consumer vs. komisjon*, punktid 74 ja 81, ning eespool punktis 71 viidatud kohtuotsus *Raiffeisen Zentralbank Österreich vs. komisjon*, punktid 240 ja 311, ning 8. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-73/04: *Carbone-Lorraine vs. komisjon*, EKL 2008, lk II-2661, punkt 91).
- 78 Vastavalt nüüdseks väljakujunenud kohtupraktikale tuleneb suunistest, et horisontaalseid kartelle, mille eesmärk on hindade kindlaksmääramine, nagu käesolevas asjas, võib kvalifitseerida „väga rasketeks” rikkumisteks ainuüksi nende laadi tõttu, ilma et komisjon peaks tõendama rikkumise tegelikku mõju turule (eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus *Prym ja Prym Consumer vs. komisjon*, punkt 75; vt selle kohta ka Üldkohtu 27. juuli 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-49/02-T-51/02: *Brasserie nationale jt vs. komisjon*, EKL 2005, lk II-3033, punkt 178, ja 25. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-38/02: *Groupe Danone vs. komisjon*, EKL 2005, lk II-4407, punkt 150).
- 79 Seda järeldust kinnitab asjaolu, et kuigi raskete rikkumiste näidiskirjelduses on otseselt mainitud mõju turule, ei mainita turule avaldatava tegeliku mõju nõuet väga raskete rikkumiste kirjelduses (eespool punktis 76 viidatud kohtuotsus *Gütermann ja Zwicky vs. komisjon*, punkt 137; vt selle kohta ka eespool punktis 78 viidatud kohtuotsus *Brasserie nationale jt vs. komisjon*, punkt 178).
- 80 Seega tuleb hageja esitatud erinevaid argumente analüüsida neid kohtupraktikaga kehtestatud põhimõtteid arvestades.

Trahvi kindlaksmääramisel selle arvesse võtmata jätmine, et kokkuleppega ei avaldatud turule tegelikku mõju

- 81 Hageja heidab komisjonile kõigepealt ette seda, et trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel jättis ta arvesse võtmata, et kokkuleppega ei avaldatud turule tegelikku mõju.
- 82 Oluline on kohe märkida, et vaidlustatud otsusest nähtub, et komisjon määras eri adrestaatide trahvisummad kindlaks suunistes kehtestatud üldkohaldatava meetodi alusel, kuigi ta suunistele vaidlustatud otsuses sõnaselgelt ei viita.
- 83 Mis puudutab esiteks rikkumise laadi, siis tuleb märkida, et keelatud kokkuleppe eesmärk oli muu hulgas nii töötajate poolt toortubaka eest makstava hinna ühine kindlaksmääramine kui ka varustusallikate ja toortubaka hulga jagamine. Selline tegevus on suuniste tähenduses käsitatav „hinnakartelliks” oleva horisontaalse piiranguna ja järelikult laadilt „väga raske” rikkumisena. Nagu meenutatud ka eespool punktis 67, peetakse seda liiki keelatud kokkuleppeid kohtupraktika kohaselt konkurentsiniormide ilmseteks rikkumisteks või eriti rasketeks rikkumisteks, sest need mõjutavad otsest peamisi konkurentsiparameetreid asjassepuutuval turul.
- 84 Eeltoodust tuleneb, et komisjon võis käesolevas asjas ilma õigusnormi rikkumata kvalifitseerida keelatud kokkuleppe väga raskeks rikkumiseks selle laadi alusel ning sõltumata selle tegelikust mõjust turule (vt eespool punktides 76 ja 77 nimetatud kohtupraktika ja muu hulgas eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus Erste Groupe Bank jt vs. komisjon, punkt 103).

- 85 Kuid kohtuistungil kinnitas hageja – erinevalt sellest, mida ta oli väitnud oma menetlusdokumentides –, et iseenesest ei vaidle ta vastu rikkumise kvalifitseerimisele väga raskeks rikkumiseks. Ta täpsustas oma argumendi ulatust järgmiselt. Sisuliselt väidab ta, et väga raskete rikkumiste puhul suunistes ette nähtud piiri 20 miljonit eurot kohaldatakse keelatud kokkuleppes osalenud kõigi ettevõtjate kogukaristusele. Kuna komisjon määras käesolevas asjas kõigi keelatud kokkuleppes osalenud ettevõtjate trahvi kogulähtesummaks 55 miljonit eurot, ületas ta seda läve. Seetõttu oleks ta pidanud võtma arvesse, et rikkumisel ei olnud tegelikku mõju turule ning põhjendama, miks ta selle piiri ületas.
- 86 Selle kohta tuleb esiteks märkida, et hageja argument põhineb vääräl eeldusel. Nimelt tuleneb kohtupraktikast, et suunistes väga raskete rikkumiste suhtes kehtestatud trahvi lähtesumma 20 miljonit eurot on ette nähtud ühele ettevõtjale, mitte kõigile rikkumise toime pannud ettevõtjatele kokku (vt selle kohta eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus *Dansk Rørindustri jt vs. komisjon*, punktid 306 ja 311; eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus *Prym ja Prym Consumer vs. komisjon*, punkt 81, ja Üldkohtu 8. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-69/04: *Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik vs. komisjon*, EKL 2008, lk II-2567, punkt 187, ja 30. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas T-13/03: *Nintendo ja Nintendo of Europe vs. komisjon*, EKL 2009, lk II-947, punkt 44).
- 87 Lisaks toetab järeldust, et suunistes mainitud „võimalik trahvisumma” viitab ühele ettevõtjale määratavale trahvile, mitte keelatud kokkuleppes osa võtnud kõigi ettevõtjate trahvide summale, suuniste teksti süstemaatiline tõlgendus. Nimelt kasutatakse suunistes terminit „põhisumma” süstemaatiliselt trahvi suhtes, mis määratakse ühele ettevõtjale, mitte keelatud kokkuleppe pooltele ühiselt. See tuleneb muu hulgas suuniste teisest lõigust, mille kohaselt põhineb uus meetod trahvisumma kindlaksmääramisel, kusjuures lähtutakse põhisummast, mida suurendatakse raskendavate või vähendatakse kergendavate asjaolude arvessevõtmiseks. Neid asjaolusid kohaldatakse aga eraldi igale ettevõtjale, mitte keelatud kokkuleppe pooltele ühiselt, mistõttu termin „põhisumma” saab viidata ainult ühe ettevõtja trahvile. Samuti kinnitab

suuniste punkti 1 A kuues lõik, kuna selles märgitakse, et „[k]ui rikkumine hõlmab mitut ettevõtjat [...], võib mõnel juhul osutada vajalikuks kasutada [suunistes määratletud] kõigis kolmes kategoorias kindlaksmääratud summade puhul kaalutegureid”, et need summad viitavad rikkumises osalenud iga ettevõtja trahvisummale, mitte nende trahvide summale. Lõpuks märgib komisjon ka õigesti, et kui ta oleks tahtnud suuniste punktis 1 A tõesti soovinud viidata kõigi ettevõtjate trahvi väikseimale kogusummale, nagu väidab hageja, oleks ta seda lähenemist selgitanud, kasutades konkreetset sellist väljendit nagu „kõigi ettevõtjate trahvide miinimumsumma”.

⁸⁸ Seega tuleb asuda seisukohale, et käesolevas asjas määras komisjon hageja trahvi lähtesummaks 10 miljonit eurot, mis on palju väiksem summa kui lävi 20 miljonit eurot, mis on ette nähtud suunistes.

⁸⁹ Tähtsusetu on hageja argument, et komisjoni arutluskäigus ei selgitata põhjuseid, miks asjas, milles tehti otsus K(2004) 4030 (lõplik), olid trahvi lähtesummad oluliselt väiksemad kui eespool viidatud summa 20 miljonit eurot. Nimelt nagu on täpsustatud kohtupraktikas, ei ole suuniste punkti 1 A kolmanda taande teises lõigus väga raskete rikkumiste eest ette nähtud summa 20 miljonit eurot minimaalne lävi, millest allapoole ei ole võimalik minna (vt selle kohta eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus *Prym ja Prym Consumer vs. komisjon*, punkt 97; vt ka Üldkohtu 29. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-52/02: *SNCZ vs. komisjon*, EKL 2005, lk II-5005, punkt 42).

- 90 Teiseks, mis puudutab konkreetselt trahvisumma kindlaksmääramisel turule avaldatava tegeliku mõju arvessevõtmist, siis tuleb meenutada, et trahvisummade määramisel on vaja arvesse võtta rikkumiste kestust ja kõiki tegureid, mis võivad mõjutada rikkumiste raskusele antavat hinnangut, nagu iga ettevõtja käitumist, nende rolli kooskõlastatud tegevuse sisseseadmisel, kasu, mida nad sellest tegevusest saada võisid, nende ettevõtjate suurst ja asjassepuutuvate kaupade väärtust ning ohtu, mida seda liiki rikkumised liidu eesmärkidele kujutavad (vt selle kohta Euroopa Kohtu 7. juuni 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 100/80-103/80: *Musique Diffusion française jt vs. komisjon*, EKL 1983, lk 1825, punkt 129, ning eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus *Dansk Rørindustri jt vs. komisjon*, punkt 242). Eeltoodust tuleneb, et konkurentsivastase tegevuse mõju ei ole iseenesest sobiva trahvisumma hindamisel määrav tegur. Tahtluse aspektiga seotud tegurid võivad omada suuremat tähtsust kui tegevuse mõjuga seotud tegurid, eelkõige juhul, kui tegemist on olemuselt raskete rikkumistega, nagu seda on turgude jagamine, mis on käesolevas asjas esinev tegur (vt selle kohta Euroopa Kohtu 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-194/99 P: *Thyssen Stahl vs. komisjon*, EKL 2003, lk I-10821, punkt 118, eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus *Prym ja Prym Consumer vs. komisjon*, punkt 96, ja 12. novembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-554/08 P: *Carbone-Lorraine vs. komisjon*, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 44).
- 91 Käesolevas asjas tuleb asuda seisukohale, et vaidlustatud otsuse selle osa analüüsist, mis puudutab süüks pandud asjaolusid, nähtub, et töötledjad tegelesid teadlikult selle konkurentsivastase tegevusega, mille eest neile karistus määrati (vt näiteks vaidlustatud otsuse põhjendused 124, 132, 133 ja 141). See kaalutus leiab kinnitust ka asjaolus, et kartell oli salajane, nagu tuleneb vaidlustatud otsuse põhjendustest 363 ja 473.
- 92 Lisaks nähtub vaidlustatud otsusest, et töötledjad leppisid mitu korda kokku meetmetes, mis pidid tagama kartelli tõhusa toimimise, nagu vastastikku üksteisele oma vastavate varustajate arвете edasisaatmine (vaidlustatud otsuse põhjendused 122 ja 129), konsulteerimiskohustus ostude puhul väljaspool kartellikokkulepet (vaidlustatud

otsuse põhjendus 139) ning töötajate kontrollimise kohustus, et vältida nende poolt initsiatiivi ülesnäitamist ilma vajaliku kooskõlastuseta (vaidlustatud otsuse põhjendus 140). Selle kohta nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 383, et komisjon tõendas asjaolu, et kartellikokkulepet täideti.

- ⁹³ Seega ei ole käesolevas asjas mitte ainult toime pandud konkurentsieeskirjade väga raske rikkumine, vaid esinevad ka teo tahtliku toimepanemise tunnused, mida mainitakse eespool punktides 91 ja 92.
- ⁹⁴ Veel nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 376, et hagejale määratud trahvi lähtesumma on selgelt väiksem summast, mida komisjon oleks suuniste alusel võinud väga raske rikkumise puhul määrata.
- ⁹⁵ Neid asjaolusid arvestades ei saa hageja väita, et komisjon on teinud tema trahvi kindlaksmääramisel vea seetõttu, et komisjon ei võtnud arvesse, et väidetavalt ei avaldanud rikkumine turule tegelikku mõju, isegi kui see on mõõdetav.
- ⁹⁶ Kolmandaks tuleb märkida, et trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel võttis komisjon arvesse iga asjassepuutuva ettevõtja käitumise tõenäolist mõju. Nimelt nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 370, et komisjoni arvates oli trahvi määramisel kohane arvesse võtta iga isiku positsiooni turul, et arvestada lisaks iga ettevõtja osakaalule ka iga ettevõtja poolt ebaseadusliku tegevusega tekitatavat tõenäolist kahju konkurentsile.

- 97 Kohtupraktikast tuleneb, et iga ettevõtja turuosa turul, millel konkurentsi piiravat tegevust läbi viidi, on – isegi juhul, kui puuduvad tõendid rikkumise tegeliku mõju kohta turul – objektiivne asjaolu, mis näitab õiglaselt nendest igapäevaste vastutust seoses selle tegevuse võimaliku kahjulikkusega normaalsetele konkurentsitingimustele (vt selle kohta Üldkohtu 29. aprilli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 ja T-252/01: Tokai Carbon jt vs. komisjon, EKL 2004, lk II-1181, punktid 196–198). Seega võetakse kohtupraktika kohaselt trahvisumma kindlakstegemisel arvesse ettevõtja turuosa, et kindlaks teha, millist mõju võis ettevõtja turule avaldada (Euroopa Kohtu 17. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-185/95 P: Baustahlgewebe vs. komisjon, EKL 1998, lk I-8417, punkt 139, ja eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus Prym ja Prym Consumer vs. komisjon, punkt 62).
- 98 Nende põhimõtete kohaselt tuleb asuda seisukohale, et käesolevas asjas trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel iga keelatud kokkuleppe poole turuosa alusel kasutas komisjon kohtupraktikas kinnitust leidnud asjakohast kriteeriumi, et määratleda mõju, mida hageja tegevus võis turule avaldada.
- 99 Neljandaks, mis puudutab vaidlustatud otsuses esitatud andmeid, mis hageja arvates tõendavad, et kartell turule mõju ei avaldanud, siis tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on rikkumise raskusastme hindamisel otsustav teada, kas kartelliliikmed tegid kõik, mis oli nende võimuses, et nende kavatsused saaksid konkreetset ellu viidud. Seda, mis toimus seejärel tegelike turuhindega – mida võisid mõjutada teised tegurid, mis ei allunud kartelli liikmete kontrollile –, ei saa kartelli liikmed enda kasuks esile tuua, pöörates välised tegurid, mis nende jõupingutustele vastu töötasid, nende trahvi vähendamist õigustavateks asjaoludeks (vt eespool punktis 71 viidatud kohtuotsus Raiffeisen Zentralbank Österreich jt vs. komisjon, punkt 287, ja eespool punktis 76 viidatud kohtuotsus Gütermann ja Zwicky vs. komisjon, punkt 130 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 100 Seega, kuna käesolevas asjas võtsid kartelli liikmed meetmeid nende konkurentsivastaste eesmärkide konkreetseks elluviimiseks (vt eespool punktid 91 ja 92), ei saa ainult selline hindade areng turul, nagu hageja mainitud tubakahindade tõus, iseenesest

õigustada trahvi vähendamist. Nimelt ei saa välistada, et kartelli puudumisel oleks hinnatõus olnud suurem kui eespool nimetatud tõus.

- ¹⁰¹ Lõpuks, mis puudutab argumenti, et hageja häiris tihti kartelli tegevust ja stabiilsust – mis tema hinnangul toetab hüpoteesi, et rikkumine ei avaldanud turule mingit mõju –, siis piisab märkusest, et komisjon pidas hageja „häirivat” käitumist kartelli suhtes kergendavaks asjaoluks (vaidlustatud otsuse põhjendus 380).

Võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtete rikkumine

- ¹⁰² Kõigepealt, mis puudutab väidetavat võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist, siis tuleb meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisega tegemist ainult siis, kui sarnaseid olukordi koheldakse erinevalt või kui erinevaid olukordi koheldakse ühetaoliselt, välja arvatud juhul, kui selline kohtlemine on objektiivselt põhjendatud (Euroopa Kohtu 13. detsembri 1984. aasta otsus kohtuasjas 106/83: Sermide, EKL 1984, lk 4209, punkt 28, ja Üldkohtu 30. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas T-161/05: Hoechst vs. komisjon, EKL 2009, lk II-3555, punkt 79).
- ¹⁰³ Tuleb märkida, et käesolevas asjas piirdub hageja väitega, et võrdse kohtlemise põhimõtte järgimine nõuab, et komisjon eristaks trahve selle alusel, milline oli keelatud kokkulepete tegelik mõju turule, ja nende eest tuleb karistus määrata iga üksikjuhu eripära arvestades. Kuid ta ei selgita, kuidas on komisjon käesolevas asjas seda põhimõtet tema suhtes rikkunud. Lisaks tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika

kohaselt on teistes asjades tehtud otsused, millele hageja isegi ei viita, diskrimineerimise esinemise küsimuses üksnes soovituslikud, arvestades, et ei ole eriti tõenäoline, et eelnevate juhtumite asjaolud, nagu turud, tooted, ettevõtjad ning ajavahemikud, on samad (vt selle kohta Euroopa Kohtu 21. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-167/04 P: JCB Service vs. komisjon, EKL 2006, lk I-8935, punktid 201 ja 205; 7. juuni 2007. aasta otsus kohtuasjas C-76/06 P: Britannia Alloys & Chemicals vs. komisjon, EKL 2007, lk I-4405, punkt 60, ja Üldkohtu 30. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas T-12/03: Itochu vs. komisjon, EKL 2009, lk II-883, punkt 124).

104 Edasi, seoses väidetava proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisega tuleb meenutada, et see põhimõtte nõuab, et institutsioonide aktid ei läheks kaugemale sellest, mis on asjassepuutuvate õigusnormidega taotletavate õiguspärase eesmärkide saavutamiseks sobiv ja vajalik, ning juhul, kui on võimalik valida mitme sobiva meetme vahel, tuleb rakendada kõige vähem piiravat meetet; tekitatud piirangud peavad olema vastavuses seatud eesmärkidega (Euroopa Kohtu 13. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-331/88: Fedesa jt, EKL 1990, lk I-4023, punkt 13, ja 5. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-180/96: Ühendkuningriik vs. komisjon, EKL 1998, lk I-2265, punkt 96; Üldkohtu 12. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-30/05: Prym ja Prym Consumer vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 223).

105 Komisjoni poolt konkurentsioiguse rikkumise eest karistuse määramiseks algatatud menetluses tuleb selle põhimõtte kohaldamisel järgida, et trahvid ei oleks ebaproportsionaalsed võrreldes seatud eesmärkidega, st võrreldes nende õigusnormide järgimise eesmärgiga, ja konkurentsioiguse normide rikkumise eest ettevõtjale määratud trahvi suurus peab olema proportsionaalne rikkumisega, mida tuleb hinnata tervikuna, arvestades muu hulgas rikkumise raskust (vt selle kohta Üldkohtu 8. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00: JFE Engineering jt vs. komisjon, EKL 2004, lk II-2501, punkt 532, ja eespool punktis 104 viidatud Üldkohtu 12. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas Prym ja Prym Consumer vs. komisjon, punktid 223 ja 224 ning seal viidatud kohtupraktika). Proportsionaalsuse põhimõttest tuleneb, et komisjon peab määrama trahvi proportsionaalselt asjaoludega, mida

ta võttis rikkumise raskusastme hindamiseks arvesse, ning et ta peab neid asjaolusid seejuures hindama seostatult ning objektiivselt põhjendades (Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-43/02: Jungbunzlauer vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3435, punktid 226–228, ja 28. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas T-446/05: Amann & Söhne ja Cousin Filterie vs. komisjon, EKL 2010, lk II-1255, punkt 171).

- 106 Selle kohta tuleb järeldada, et hageja ei ole tõendanud, et klientidele ja lõpptarbijatele ei tekitatud kahju, millele ta rajab oma argumendi proportsionaalsuse põhimõtte rikkumise kohta. Nimelt ei võimalda andmed, millele ta käesoleva väite raames viitas, tõendada, et selline kahju puudus, kuna neid andmeid võisid olla mõjutanud muud tegurid (vt eespool punktid 99 ja 100).
- 107 Lisaks ei saa hageja väita, et määrates trahvi lähtesummaks 10 miljonit eurot, on komisjon rikkunud proportsionaalsuse põhimõtet, kuna see rikkumine on käsitatav väga raske ja tahtlikult toime pandud konkurentsioiguse normide rikkumisena. Trahvi lähtesumma proportsionaalsust kinnitab käesolevas asjas asjaolu, et see määrati selgelt madalamale tasemele kui miinimumlävi, mis on suunistes seda liiki rikkumistele ette nähtud.

Põhjenduse puudumine ja selle ebaloogilisus

- 108 Mis puudutab käesolevat argumenti, siis on oluline täheldada, et hageja viitab põhjenduse puudumisele või ebaloogilisusele väite pealkirjas, esitamata aga selle väite argumentatsioonis selle argumendi kohta ühtegi täpsustust. Vastuseks ühele Üldkohtu

poolt kohtuistungil esitatud küsimusele täpsustas hageja, et ta väidab, et põhjendus on ebaloogiline seetõttu, et komisjon määras karistuse, mis on suurem kui suunistes ette nähtud miinimummäär, uurimata keelatud kokkuleppe tegelikkude mõju turule.

- 109 Tuleb meenutada, et kohtupraktikast tuleneb, et konkurentsioiguse rikkumise raames trahvide kindlaksmääramisel on põhjendamiskohustus täidetud, kui komisjon esitab oma otsuses hindamise aluseks olevad asjaolud, mis võimaldasid tal hinnata rikkumise raskust ja kestust. Mis puudutab mitmele ettevõtjale trahve määravat otsust, siis tuleb põhjendamiskohustuse ulatust hinnata eelkõige lähtuvalt asjaolust, et rikkumiste raskusaste tuleb kindlaks määrata suure hulga asjaolude põhjal, nagu juhtumi eripärased asjaolud, selle kontekst ja trahvide hoiatav mõju, kuigi kohustuslikult arvessevõetavatest kriteeriumidest ei ole kehtestatud siduvat või ammendavat loetelu (Euroopa Kohtu 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij jt vs. komisjon, EKL 2002, lk I-8375, punktid 463 ja 465).
- 110 Käesolevas asjas märkis komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 365–376 ära need tegurid, mida ta erinevatele ettevõtjatele trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel arvesse võttis. Komisjon märkis ära muu hulgas kriteeriumid, mille alusel ta esiteks hindas rikkumise raskust, ja teiseks määras seejärel trahvi lähtesumma, jagades ettevõtjad gruppidesse nende olulisuse alusel turul, mille ta määratles nende turuosade alusel, arvestades iga ettevõtja osakaalu ja ebaseadusliku tegevusega tekitatavat tõenäolist kahju. Seega on täidetud põhjendamiskohustuse suhtes kohtupraktikaga ette nähtud tingimused.
- 111 Lõpuks, kuna on tuvastatud (vt eespool punkt 88), et komisjon määras hageja trahvi lähtesumma tasemele, mis oli selgelt madalam kui suunistes väga raske rikkumiste puhul ette nähtud miinimumlävi, on põhjenduse ebaloogilisuse argument tulemusetu.

112 Arvestades eespool esitatud kaalutlusi, tuleb esimene väide tagasi lükata.

3. Kolmas väide, et põhjendus ja uurimine on puudulikud ning tõendamiskoormise reegleid on rikutud hageja poolt väidetavas rikkumises osalemise kestuse tuvastamise küsimuses

Poolte argumendid

113 Hageja leiab, et määrates tema osaluse kestuseks keelatud kokkuleppes kaks aastat ja kaheksa kuud – nimelt 1997. aasta oktoobrist kuni 19. veebruarini 2002, arvestades katkestust, mis kestis 5. novembrist 1999 kuni 29. maini 2001 –, tegi komisjon ilmse vea faktiliste asjaolude hindamisel. Ta meenutab, et haldusmenetluses väitis ta, et ta katkestas osalemise keelatud kokkuleppes 1999. aasta veebruaris, seda osalust hiljem jätkamata. Seega kestis tema osalus kartellis natuke üle ühe aasta. Ta heidab komisjonile ette ka seda, et ta põhistas oma järeldused asjassepuutumatutele tõenditele, ega esitanud selles küsimuses piisavat põhjendust.

114 Esiteks, hageja poolt keelatud kokkuleppes osalemise esimese perioodi lõppfaasi osas tuleb tema arvates tuvastada, et:

- vastuolus väljakujunenud kohtupraktikaga ei mainita vaidlustatud otsuse põhjendustes 157–201 ühtegi tõendit, mis puudutaks tema viibimist koosolekutel või osavõttu muust tegevusest 1999. aastal;

- komisjoni esitatud tõenditest nähtub, et viimane koosolek, millel hageja osales, toimus 14. detsembril 1998 (vaidlustatud otsuse põhjendus 155); lisaks tuleneb Dimon Italia 20. oktoobri 1998. aasta sisememorandumist (vaidlustatud otsuse põhjendus 145), mille komisjon tähelepanuta jättis, et alates 16. oktoobrist 1998 kurtsid „rahvusvahelised kontsernid” selle üle, et hageja ei järginud kartelli kehtestatud käitumisreegleid;

- olenemata asjaolust, et 1999. aastal oli kartell väga aktiivne, ei nähtu vaidlustatud otsusest, et hageja oleks selles osalenud; nimelt tuleneb vaidlustatud otsusest, et i) teised töötajad, st Deltafina, Transcatlab, Dimon Italia ja Trestina Azienda Tabacchi avaldasid APTI-le pidevat survet, et mõjutada tootmisharudevaheliste kokkulepete läbirääkimisi (vaidlustatud otsuse põhjendus 165), ii) 1999. aastal toimusid Deltafina, Transcatlabi ja Dimon Italia vahel erinevad kartellikoosolekud, millest osa eriti olulisi koosolekuid toimus oktoobris, ilma et hageja oleks nendel osalenud või oleks nendele kutsutud olnud (vaidlustatud otsuse põhjendus 184), iii) toortubakasorte Bright ja Burley puudutav memorandum kiideti heaks ainult teatud töötajate poolt (vaidlustatud otsuse põhjendus 186).

¹¹⁵ Teiseks, ajavahemiku 29. maist 2001 kuni 19. veebruarini 2002 kohta märgib hageja järgmist:

- määrava tähtsusega tõend tema osaluse taastamise kohta keelatud kokkuleppes oli faks, mille talle saatis 29. mail 2001 Deltafina ja milles oli märgitud hind, millega Deltafina kavatses tootjate liitudega sõlmida lepingud Bright tubakasordi suhtes; see faks ei olnud aga olemuselt midagi konkurentsivastast – nimelt oli tegemist ühe isoleeritud teatega, mille eesmärk oli aidata tal aru saada turuväärtustest, mis nähti ette tubaka kasvatajate ja töötajate vahelistes lepingutes, mille sõlmimise protseduuri reguleerisid ühise põllumajanduspoliitika eeskirjad, millesse oli tehtud olulisi muudatusi;

- hageja kaubanduslikke ettevõtmisi jälgiti hoolega nendel kartelli koosolekutel, kus ta ei osalenud (vaidlustatud otsuse põhjendus 209); lisaks kajastati hageja suhteid kartelliga isegi ühes päevakorras, mille Dimon Italia saatis Deltafinale ja Transcatabile ja mida pakuti välja arutada koosolekul, mis pidi toimuma 18. septembril 2001, st pärast selle faksi saamise kuupäeva (vaidlustatud otsuse põhjendus 212);

- väidetav hageja osalemine keelatud kokkuleppes oli piiratud, nagu nähtub Transcatabi avaldustest, mis tehti 18. aprillil 2002 läbi viidud kontrolli käigus ning 16. novembril 2001 ja 8. jaanuaril 2002 toimunud kahel koosolekul; hageja osales selles seetõttu, et Deltafina, Dimon Italia ja Transcatab kutsusid ta sellesse „vahendajaks”, et elimineerida „tubaka Burley Campano kaitse ja väärtustamise konsortsiumi” (edaspidi „konsortsium Burley”) vastuseis tubaka oksjoni teel müügi süsteemi sisseseadmisele, mille eestseisjaks olid Unitab ja APTI ning mida oleks pidanud hakkama juhtima tubakasordi Burley siseriiklik juhtimiskomitee (edaspidi „Cogentab”); hageja kutsus omalt poolt huvitatud isikud 8. jaanuaril 2002 koosolekule (vaidlustatud otsuse põhjendus 222), mille eelõhtul toimus veel üks koosolek, kus Deltafina, Dimon Italia ja Transcatab tõenäoliselt vaidlesid omavahel selle üle, milline ühine positsioon järgmisel päeval toimival koosolekul võtta ning kus hagejat ja konsortsiumisse Burley kuuluvaid varustajaid kohal ei olnud.

¹¹⁶ Komisjon märgib esiteks, et ta pidas kuupäevaks, mil hageja katkestas oma osaluse keelatud kokkuleppes, 5. novembrit 1999 seetõttu, et Deltafina ostujuhi omakäelistest ülestähendustest sel päeval toimunud koosoleku kohta nähtus, et hagejale viidati päevakorras kui üksusele, mis kartelli ei kuulunud.

- 117 Ta lükkab tagasi hageja argumentatsiooni, et tema keelatud kokkuleppes osalemise katkestamise kuupäevaks tuleb pidada 14. detsembrit 1998 (viimane kartelli koosolek, kus ta osales), või siis tuleb see määratleda Dimon Italia 20. oktoobri 1998. aasta sisememorandumi alusel, millele viidatakse vaidlustatud otsuse põhjenduses 145. Nimelt esiteks tunnistas hageja ise vastuses vastuväiteteatisele, et ta osales kartellis vähemalt kuni 1999. aasta veebruarini, ja teiseks ei saa nimetatud Deltafina memorandum tõendada hageja poolt keelatud kokkuleppes osalemise katkestamist 1998. aastal, kuna vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on ettevõtja keelatud kokkuleppes osalemise eest täielikult vastutav kuni hetkeni, mil ta avaldab avalikult erimeelsust koosolekute sisu suhtes. Kuna selle kohta tõendid puuduvad, tuvastati vaidlustatud otsuses õigesti, et hageja osalus keelatud kokkuleppes kestis vähemalt kuni 5. novembrini 1999.
- 118 Teiseks, komisjon väidab, et ta pidas 29. maid 2001 hageja poolt keelatud kokkuleppes osalemise jätkamise kuupäevaks seetõttu, et sellel päeval sai hageja faksi hindadega, mille Deltafina kavatses sõlmida lepingud tootjate liitudega.
- 119 Selline teabevahetus konkurentide vahel on tõend keelatud kokkuleppes osaluse taasutamise kohta, arvestades asjaolu, et ta oli selles juba osalenud kuni 1999. aastani ja et natukese aja pärast, st 16. novembril 2001 hakkas ta kartellikoosolekutel uuesti osalema.
- 120 Lisaks vaidleb komisjon vasturepliigis vastu hageja teesile, et hagiavaldusest nähtub selgelt tema soov vaidlustada mitte ainult osaluse kestust, vaid keelatud kokkuleppes perioodil 2001. aasta maist kuni 2002. aasta alguseni osalemise taastamist ennast. Komisjon märgib esiteks, et hageja vaidleb nimetatud koosolekute õigusvastasusele esimest korda vastu alles repliigis, eitades, et ta taastas osaluse kartellis 2001. aastal. See argument on vastuvõetamatu, kui tõlgendada koos kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti c ja artikli 48 lõike 2 sätteid. Teiseks on komisjon seisukohal, et argument on

igal juhul alusetu. Nimelt on Transcatabi 18. aprilli 2002. aasta avalduses (dokument nr 38281/03488) ainult esitatud kartelliliikmete peetud erinevate koosolekute nimekiri, milles 16. novembri 2001. aasta koosolekut nimetatakse „piiratud koosseisuga” koosolekuks (koosolek, kus osalesid ainult volitatud juhid) ja 8. jaanuari 2002. aasta koosolekut „töökoosolekuks” (koosolek, kus osalesid ostude eest vastutavad isikud). Komisjon on seisukohal, et nendel kahel koosolekul oli konkurentsivastane laad ja ese ning need olid seega osa kartelli tegevusest. Asjaolu, et nendel koosolekutel arutati ka tubaka oksjonil müümise süsteemi sisseseadmise võimalust, ei tähenda tingimata, et kartelliga seotud teemasid ei arutatud või et hagejat nendesse aruteludesse ei kaasatud. Lisaks ei esitanud hageja ühtegi tõendit selle kohta, et ta distantseerus nendel koosolekutel avalikult aruteludest, millel oli konkurentsivastane eesmärk.

- ¹²¹ Kolmandaks leiab komisjon, et igal juhul on käesolev väide tulemusetu. Nimelt isegi siis, kui sellega nõustuda, oleks tulemus ainult see, et hageja trahvi lähtesummat oleks tulnud suurendada 15 %, mitte 25 %, millel ei ole aga mingit mõju trahvi lõppsummale, arvestades selle vähendamist 2,05 miljonile eurole kooskõlas määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud ülempiiriga 10 %.

Üldkohtu hinnang

- ¹²² Hageja rikkumises osalemise kestuses osas (vaidlustatud otsuse põhjendused 302 ja 378) tuleb kõigepealt märkida, et poolte vahel puudub vaidluse selles, et hageja liitus keelatud kokkuleppega 1997. aasta oktoobris. Kuid pooled ei ole ühel meelel sisuliselt küsimuses, kas komisjon on õigesti tuvastanud, et hageja osalus lõppes

5. novembril 1999, ning küsimuses, kas komisjon on õigesti tuvastanud, et hageja ühines uuesti keelatud kokkuleppega 29. mail 2001, osaledes selles kuni rikkumise lõpuni, st 19. veebruarini 2002.

- 123 Edasi tuleb märkida, et komisjon on seisukohal, et hageja argument, millega vaidlustatakse 16. novembri 2001 ja 8. jaanuari 2002 koosolekute õigusvastamus, on uus väide, mis esitati alles repliigi staadiumis ja on seega vastuvõetamatu.
- 124 Selles osas meenutab Üldkohus, et vastavalt kodukorra artikli 48 lõike 2 esimesele lõigule ei või menetluse käigus esitada uusi väiteid, kui need ei tugine õiguslikele või faktilistele asjaoludele, mis on tulnud ilmsiks menetluse käigus. Väide, millega otseselt või kaudselt täiendatakse varem esitatud väidet ja millel on varem esitatud väitega otsene seos, tuleb tunnistada vastuvõetavaks (Üldkohtu 10. aprilli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-195/00: *Travelex Global and Financial Services ja Interpayment Services vs. komisjon*, EKL 2003, lk II-1677, punktid 33 ja 34, ning 24. mai 2007. aasta otsus kohtuasjas T-151/01: *Duales System Deutschland vs. komisjon*, EKL 2007, lk II-1607, punkt 71).
- 125 Käesolevas asjas tuleb asuda seisukohale, et väide, mida komisjon peab uueks, on hageja nende argumentide täiendus, mille ta esitas vastuseks komisjoni kostja vastuse kolmanda väite argumentatsioonile, mis käsitles hageja poolt keelatud kokkuleppes osalemise kestust. Seetõttu tuleb komisjoni argument vastuvõetamatuse kohta tagasi lükata.
- 126 Samuti on oluline märkida, et hageja ei nõua otseselt vaidlustatud otsuse artikli 1 punkti b tühistamist, milles määratletakse tema osaluse kestus keelatud kokkuleppes.

- 127 Kuid antud juhul tuleneb hageja esitatud menetlusdokumentidest, et sisuliselt vaidlustab ta vaidlustatud otsuse õiguspärasuse osas, milles komisjon tuvastab, nagu on märgitud ka selle otsuse resolutsiooni artikli 1 punktis b, et tema rikkumine kestis ajavahemikul 1997. aasta oktoobrist kuni 5. novembrini 1999 ja 29. maist 2001 kuni 19. veebruarini 2002. Nii märgib hageja oma menetlusdokumentides, et tema osaluse kestuseks keelatud kokkuleppes tuleks määrata natuke rohkem kui aasta, nimelt 1997. aasta oktoobrist kuni 1999. aasta veebruarini ja sellega, et komisjon järeldas, et tema toime pandud rikkumine kestis palju kauem, „[...] tegi ta vea faktide tuvastamisel ja [hageja] esitatud tõendite hindamisel”. Lisaks on tuvastatud, et hageja vaidlustas oma osaluse kestuse keelatud kokkuleppes juba haldusmenetluses, nimelt vastuses vastuväiteteatisele (vt selle kohta ja analoogia alusel eespool punktis 78 viidatud kohtuotsus *Groupe Danone vs. komisjon*, punkt 212).
- 128 Arvestades eespool esitatut, tuleb seega asuda seisukohale, et käesoleva väitega ei soovi hageja saavutada mitte ainult trahvi vähendamist, vaid ka vaidlustatud otsuse osalist tühistamist, muu hulgas artikli 1 punkti b tühistamist osas, milles komisjon tuvastab väärtalt, et rikkumine kestis 1997. aasta oktoobrist kuni 19. veebruarini 2002, katkedes perioodil 5. novembrist 1999 kuni 29. maini 2001 (vt selle kohta analoogia alusel eespool punktis 78 viidatud kohtuotsus *Groupe Danone vs. komisjon*, punkt 213).
- 129 Kohtupraktikast tuleneb, et komisjon on kohustatud mitte ainult tõendama keelatud kokkuleppe olemasolu, vaid ka selle kestust (vt Üldkohtu 15. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95: *Cimenteries CBR jt vs. komisjon EKL 2000*, lk II-491, punkt 2802 ja seal viidatud kohtupraktika). Täpsemalt, mis puudutab EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumise kohta tõendite esitamist, siis peab komisjon tõendama tema poolt tuvastatud rikkumisi ja esitama sellised tõendid, mille alusel saab õiguslikult piisavalt tuvastada rikkumise koosseisu kuuluvate asjaolude asetleidmise (vt selle kohta eespool punktis 97 viidatud Euroopa Kohtu otsus *Baustahlgewebe vs. komisjon*, punkt 58; Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-49/92 P: *komisjon vs. Anic Partecipazioni*, EKL 1999, lk I-4125, punkt 86, ja eespool punktis 78 viidatud kohtuotsus *Groupe Danone vs.*

komisjon, punkt 215). Kohtul tuleb kahtluse korral eelistada ettevõtjat, kes on rikkumise tuvastanud otsuse adressaat. Seega ei saa kohus järeldada, et komisjon on tõendanud rikkumise toimepanemist õiguslikult piisavalt, kui tal on selles küsimuses veel kahtlusi, eriti kui ta menetleb hagiavaldust, milles palutakse trahvi määrava otsuse tühistamist ja/või muutmist. Nimelt tuleb viimati nimetatud olukorras arvesse võtta süütuse presumptsiooni põhimõtet, mis on üks liidu õiguskorras kaitstavatest põhiõigustest ja mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 48 lõikes 1 (ELT 2007, C 303, lk 1). Arvestades asjassepuutuvate rikkumiste laadi ning nende eest määratavate karistuste laadi ja raskust, kohaldatakse süütuse presumptsiooni põhimõtet eelkõige ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieskirjade rikkumiste menetlustes, milles võidakse määrata trahv või karistusmaks (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-199/92 P: Hüls *vs.* komisjon, EKL 1999, lk I-4287, punktid 149 ja 150; vt selle kohta ka eespool punktis 78 viidatud kohtuotsus Groupe Danone *vs.* komisjon, punktid 215 ja 216). Komisjonil tuleb seega rikkumise toimepanemise kindlaks tuvastamiseks esitada täpseid ja üksteist toetavaid tõendeid (vt selle kohta ka eespool punktis 78 viidatud kohtuotsus Groupe Danone *vs.* komisjon, punkt 217 ja seal viidatud kohtupraktika).

¹³⁰ Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale ei pea aga kõik komisjoni esitatud tõendid ilmtingimata vastama neile tingimustele rikkumise kõigi tunnuste osas. Piisab, kui kaudsete tõendite kogum, millele institutsioon tugineb, vastab neile nõuetele tervikuna hinnatult (vt eespool punktis 105 viidatud kohtuotsus JFE Engineering jt *vs.* komisjon, punkt 180 ja seal viidatud kohtupraktika).

¹³¹ Lisaks on tavapärane, et tegevusega, mida konkurentsivastased kokkulepped puudutavad, tegeletakse saladuskatte all, et koosolekud toimuvad salaja ja et kogu seonduv dokumentatsioon on viidud miinimumini. Sellest järeldub, et isegi kui komisjon avastab selliseid tõendeid, mis otseselt kinnitavad ettevõtjatevahelist õigusvastast teabevahetust ja milleks on näiteks koosolekute protokollid, on need tavaliselt katkendlikud ja korrapäratud, mistõttu on sageli vaja teatud üksikasju tuletamise teel taastada. Seega peab enamikul juhtudel konkurentsivastase tegevuse või kokkuleppe

olemasolu järeldama teatud hulgast kokkusattumustest ja kaudsetest viidetest, mis üheskoos käsitletuna võivad muu ühtse selgituse puudumisel moodustada tõendi konkurentsieeskirjade rikkumise kohta (Euroopa Kohtu 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades eespool punktis 55 viidatud kohtuotsus C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt vs. komisjon, EKL 2004, lk I-123, punktid 55–57, ning 25. jaanuari 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-403/04 P ja C-405/04 P: Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel vs. komisjon, EKL 2007, lk I-729, punkt 51).

- 132 Lisaks nõuab kohtupraktika, et kui puuduvad tõendid, mis otseselt tõendavad rikkumise kestust, esitab komisjon vähemalt tõendid, mis puudutavad ajaliselt piisavalt lähestikku aset leidnud asjaolusid, nii et võib mõistlikult tuvastada, et see rikkumine vältas katkematult kahe täpse kuupäeva vahel (Üldkohtu 7. juuli 1994. aasta otsus kohtuasjas T-43/92: Dunlop Slazenger vs. komisjon, EKL 1994, lk II-441, punkt 79; vt eespool punktis 55 viidatud kohtuotsus Peróxidos Orgánicos vs. komisjon, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 133 Arvestades käesolevas asjas esitatud argumenti, tuleb vastata küsimusele, kas komisjoni käsutuses oli piisavalt tõendeid, et järeldada, et hageja osales keelatud kokkuleppes ajavahemikul 1997. aasta oktoobrist kuni 5. novembrini 1999 ja et ta jätkas oma osalust selles kokkuleppes 29. maist 2001 kuni 19. veebruarini 2002.

Kuupäev, mil hageja 1999. aastal lõpetas osalemise keelatud kokkuleppes

- 134 Kõigepealt tuleb märkida, et ei ole vaidlustatud, et hageja katkestas osaluse keelatud kokkuleppes 1999. aastal. Kuid pooled vaidlevad selle katkestamise konkreetse

kuupäeval üle. Hageja vaidleb vastu sellele, et ta osales keelatud kokkuleppes kauem kui 19. veebruarini 1999, st kuupäevani, mil toimus viimane koosolek, millel osalemist ta tunnistab, samas kui komisjon peab selleks katkestamise kuupäevaks 5. novembrit 1999. See kuupäev tuvastati Deltafina töötaja 5. novembri 1999 omakäelistes ülestähendustes märgitu alusel, mis puudutasid samal päeval toimunud kartellikoosolekut (vt vaidlustatud otsuse joonealune märkus nr 263). Nimelt tuleneb nendest ülestähendustest, et kartelli liikmete ja hageja vahelised suhted oli küsimus, mida sellel koosolekul tuli arutada, mis tõendab, et teda peeti kartelliväliseks üksuseks.

- 135 Kuid tuleb märkida, et need omakäelised ülestähendused, mille alusel komisjon tuvastas kuupäeva, mil hageja katkestas osaluse keelatud kokkuleppes 1999. aastal, ei sisalda tegelikult mingit viidet selle osaluse katkestamise kuupäevale. Ainus kuupäev, mida nendest ülestähendustest saab tuletada, on autori poolt nende koostamise kuupäev.
- 136 Järelikult tuleb asuda seisukohale, et faktilised asjaolud, millele nende ülestähenduste autor kaudselt viitab, sealhulgas asjaolu, et hagejast oli saanud kartelliväline üksus, eelnesid vaieldamatult kuupäevale, mil need ülestähendused koostati, nagu tunnistab ka komisjon ise vaidlustatud otsuse joonealuses märkuses nr 263.
- 137 Seega vastupidi komisjoni poolt vaidlustatud otsuses märgitule ei saanud nendest ülestähendustest järeldada, et 5. november 1999 oli kuupäev, mil hageja katkestas oma osaluse keelatud kokkuleppes.
- 138 Selle kohta tuleb kõigepealt märkida, et vaidlustatud otsuse põhjenduses¹⁵⁷, mis asub otsuse selle osa alguses, milles uuritakse 1999. aastal aset leidnud süüks pandud asjaolusid, kinnitab komisjon, et „Deltafina, Dimon [Italia] ja Transcatat pidasid korrapäraselt ja mitteametlikult sidet, et arutada ostuhindade perspektiive ja nende kujunemist Itaalias”, mainimata seejuures hagejat [, mis tuleneb selgelt ka Dimon Italia

4. aprilli 2002. aasta trahvide vähendamise või määramata jätmise taotluse punktist 2.3 (dokument nr 38281/04998), mida mainitakse vaidlustatud otsuse põhjenduses 7]. Edasi, vaidlustatud otsuse põhjendustes 165, 184 ja 185 mainib komisjon 1999. aasta käigus kolme töötajate vahel toimunud mitut kontakteerumist, kuid ükski neist ei puuduta hagejat. Lisaks, nagu märgitud vaidlustatud otsuse põhjenduses 186, sõlmisid Deltafina, Dimon Italia ja Transcatat 1999. aasta oktoobris „[kokkuleppe] sortide Bright ja Burley kohta, mille sisu ja vorm on väga sarnased Villa Grazioli kokkuleppele”. Komisjon on seisukohal, et selle kokkuleppe „peamine eesmärk oli kolmandatelt pakendajatelt ostetava [...] toortubaka hinna kindlaksmääramine, kolmandatele pakendajatele nende poolt igale töötajale müüdava tubakakoguse kindlaksmääramine ja nende kolmandate pakendajate vältimine, kes ei kuulunud Cogentabi”. Nagu märgib ka komisjon ise vaidlustatud otsuse joonealuses märkuses nr 263, nähtub Transcatabi 18. aprilli 2002. aasta kirjalikest avaldustest, mille ta esitas tema ruumides läbi viidud kontrolli käigus (vt ka tagapool punkt 159), et hageja lahkus kartellist „seetõttu, et ta ei olnud nõus Cogentabi loomisega”, mis oli APTI ja Unitabi poolt 1999. aasta oktoobris asutatud ühendus ja mille asutamisega täideti tootmisharudevahelist kokkulepet sordi Burley 1999. aasta lõikuseks (vaidlustatud otsuse põhjendus 182). Lisaks tuleneb vaidlustatud otsuse põhjendusest 159, et kaks töötajate koosolekut, mis toimusid 1999. aasta veebruaris Roomas (Itaalia) ja millel osalejate seas hagejat ei ole märgitud, „toimusid samuti selleks, et arutada [...] ostude segakomitee loomist [...], mis hiljem nimetati Cogentab”.

139 Lõpuks ei ole komisjon vaidlustatud otsuses viidanud ühelegi tõendile, mis näitaks hageja osalemist kartellis kuni 5. novembrini 1999.

140 Alles kohtuistungil viitas komisjon esimest korda hageja väidetavale osalemisele ühel 22. juuli 1999. aasta „töökoosolekul”, mida ta ei olnud maininud vastuväiteteatises ega vaidlustatud otsuses.

- 141 Kuid vaidlustatud otsusest nähtub ainult, et hageja „lahkus kartelist” 1999. aastal „seetõttu, et ta ei olnud nõus Cogentabi loomisega”, (vaidlustatud otsuse põhjendus 302 ja joonealune märkus nr 263) ja et arutelu selle üksuse loomise üle toimus kahel koosolekul, mis leidsid aset 1999. aasta veebruaris (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 159), ilma et komisjon oleks selles otsuses tõendanud, et hageja osales nendel koosolekutel.
- 142 Komisjon on seega fakte valesti hinnanud, tuvastades vaidlustatud otsuses, et hageja lõpetas keelatud kokkuleppes osalemise 5. novembril 1999.
- 143 Seega arvestades eespool märgitud, ei saanud komisjon lähtuda kuupäevast 5. november 1999, sest ta ei olnud tuvastanud konkreetset kuupäeva, mil hageja keelatud kokkuleppes osalemise katkestas; seetõttu tuleb vastavalt *in dubio pro reo* põhimõttele (vt eespool punkt 129) pidada hageja poolt keelatud kokkuleppes osalemise katkestamise ajaks 1999. aasta veebruari.
- 144 Seda hinnangut ei sea kahtluse alla komisjoni argument, et vastavalt kohtupraktikale võis ta olukorras, kus puudusid tõendid, mis näitaksid, et hageja distantseerus avalikult teistest kartelli liikmetest alates 1998. aastast või vähemalt 1999. aasta veebruarist, õigustatult tuvastada, et hageja jätkas kartellis osalemist kuni 5. novembrini 1999, arvestades tõendeid, millest tuleneb, et sel kuupäeval olid teised keelatud kokkuleppe pooled seisukohal, et hageja oli lõpetanud oma osaluse kokkuleppes.
- 145 Piisab, kui meenutada, et vaidlustatud otsuses ei ole komisjon tõendanud, et 1999. aasta jooksul ja täpsemalt kuni selle aasta 5. novembrini osales hageja koosolekutel, kus sõlmiti või täideti konkurentsivastaseid kokkuleppeid (vt selle kohta analoogia alusel

eespool punktis 131 viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt vs. komisjon, punkt 81). Vastupidi, mis puudutab 1999. aasta veebruaris toimunud koosolekuid, siis on vaidlustatud otsuse põhjenduses 159 täpsustatud, et kui Deltafina, Dimon Italia ja Transcatab kõrvale jätta, siis ei saa teiste töötajate, sealhulgas hageja kohalviibimist „selgelt tuvastada”.

¹⁴⁶ Lisaks on komisjoni argument vastuolus vaidlustatud otsuses tuvastatud asjaoluga, mis põhineb Transcatabi 18. aprilli 2002. aasta avaldustes esitatul (vt vaidlustatud otsuse joonealune märkus nr 263) ja mille kohaselt 5. novembril 1999 oli hageja „juba kartellist lahkunud”, sest ta ei olnud nõus Cogentabi loomisega. Vaidlustatud otsuses tuvastatud asjaoludest nähtub ka (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 159), et esimesed arutelud Cogentabi loomise teemal olid juba 1999. aasta veebruari koosolekute toimumise ajal peetud (vt ka eespool punktid 138 ja 141).

¹⁴⁷ Samuti on asjassepuutumatu komisjoni argument – mis esitati esimest korda kohtuistungil –, mille kohaselt oli ta 5. novembri 1999. aasta kuupäeva aluseks võttes hageja suhtes „helde”, sest vaidlustatud otsuse põhjenduse 199 kohaselt osales hageja 22. novembril 1999 töötajate koosolekul, millel oli „tõenäoliselt” konkurentsivastane sisu. Nimelt ei andnud komisjon vastuväiteteatises ega vaidlustatud otsuses hageja poolt sellel koosolekul võimalikule osalemisele mingit tõenduslikku väärtust, mis oleks lubanud tal selle kvalifitseerida süüstavaks asjaoluks, ning seetõttu ei võtnud ta seda asjaolu arvesse hageja poolt keelatud kokkuleppes osalemise kestuse hinnangus, milles ta lõpuks järeldas, et kuupäeval 5. november 1999 oli hageja „juba kartellist lahkunud” (vaidlustatud otsuse joonealune märkus nr 263). Seda hinnangut kinnitab ka esiteks Dimon Italia 4. aprilli 2002. aasta trahvide vähendamise või määramata jätmise taotlus ja teiseks Transcatabi 18. aprilli 2002. aasta avaldused (vt eespool punkt 138).

- 148 Lõpuks ei ole komisjon ka tõendanud, et 1999. aasta jooksul osales hageja eri tubakasorte puudutavate tootmisharudevaheliste kokkulepete täitmisel või töötajate koosolekul, mille eesmärk oli fikseerida ühine positsioon, mida nad APTI-s kaitsevad, et mõjutada selle positsiooni läbirääkimistel Unitabiga nimetatud kokkulepete üle (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 165).
- 149 Arvestades eespool esitatud kaalutlusi, tuleb nõustuda argumendiga, et komisjon tuvastas vääralt, et hageja lõpetas keelatud kokkuleppes osalemise 5. novembril 1999, sest vaidlustatud otsuses selles küsimuses analüüsitud tõendid ning muud toimikmaterjalid lubavad tal ainult järeldada, et see osalus kestis kuni 1999. aasta veebruarini (vaidlustatud otsuse põhjendus 159 ja joonealune märkus nr 263).

Hageja osalemine keelatud kokkuleppes 29. maist 2001 kuni 19. veebruarini 2002

- 150 Hageja poolt keelatud kokkuleppes osalemise jätkamise osas, mis leidis väidetavalt aset 29. maist 2001 kuni 19. veebruarini 2002, tuleb märkida, et komisjon toetus oma hinnangus kolmele faktilisele asjaolule. Kuupäeval osas, mil hageja osalemist jätkas, lähtus komisjon kuupäevast 29. mai 2001, sest see on päev, mil Deltafina töötaja saatis hageja töötajale faksi teabega selle kohta, mis hinnaga kilogrammi kohta Deltafina sõlmib külvi lepingud tubakasordi Bright suhtes (vaidlustatud otsuse põhjendused 211 ja 302). See asjaolu koos faktiga, et hageja osales kahel koosolekul, mis toimusid 16. novembril 2001 (vaidlustatud otsuse põhjendus 213) ja 8. jaanuaril 2002 (vaidlustatud otsuse põhjendus 222), viisid komisjoni järeldusele, et hageja osalus keelatud kokkuleppes kestis nagu Deltafina, Transcatabi ja Dimon Italia puhulgi kuni 19. veebruarini 2002.

– Deltafina poolt 29. mail 2001 saadetud faks

- 151 Kõigepealt, mis puudutab 29. mai 2001. aasta faksi, siis tuleb märkida, et selles viidatakse ainult hindadele, mille Deltafina kavatses märkida tootjate liitudega sõlmitavalesse külvilepingutesse tubakasordi Bright kohta vastavalt selle kvaliteediklassile.
- 152 Esiteks tuleb märkida, et vaidlustatud otsusest ei nähtu, et need hinnad olid just need, mis kartelli raames olid kindlaks määratud, ega ka seda, kartelli poolt oli Deltafinale tehtud ülesandeks nendest hindadest teada anda. See faks on seega vaid Deltafina ja hageja vahelise teabevahetuse üks isoleeritud juhtum, mis hõlmas tundlikku kaubandusteavet, kuid selles piirduti vaid hinnaga, mida kavatseti märkida külvilepingutesse vaidlustatud otsuse põhjenduses 87 viidatud tubakasortidest vaid ühe kohta. Lisaks ei täpsustatud selles faksis, milliseid piirkondi see hind puudutas, kuigi komisjon ise tuvastas vaidlustatud otsuse põhjenduses 99, et „toortubaka hinnad olid olenevalt sordist piirkonniti väga erinevad”.
- 153 Teiseks tuleb märkida, et hind, mis oli märgitud Deltafina faksis, milles viidati otseselt külvilepingutele, saab olla ainult „lepinguline hind”. Nimelt tuleneb vaidlustatud otsusest, et seda hinda mainitakse seda liiki lepingutes – mis sõlmitakse üldjuhul ühelt poolt tootjate ja tootjate liitude ning teiselt poolt töötlejate vahel ajavahemikul külvi-aasta märtsist maini – ja see on „hind, mida töötlejad kohustuvad maksma olenevalt tubaka kvaliteedist” (vaidlustatud otsuse põhjendused 90 ja 91).
- 154 Nagu selgitatud vaidlustatud otsuse põhjenduses 92, erineb see hind hinnast, mida „tegelikult maksti tubaka kättesaamisel ja mis oli otseselt proportsionaalne kvaliteediklassi ja muude teguritega”. See hind, mida nimetatakse „tarnehinnaks” määratakse nimelt „tavaliselt kindlaks ajavahemikul detsembrist veebruarini”. Lisaks nähtub

vaidlustatud otsuse põhjenduse 279 punktist a, et töötajate toime pandud üks vältav rikkumine hõlmas muu hulgas tegevust, mis seisnes „nende ühiste ostuhindade kindlaksmääramises, mida töötajad maksid tubaka kättesaamisel”.

155 Kolmandaks tuleb märkida, et hageja sai nimetatud faksi kätte enne, kui Dimon Italia koostas 10. mail 2001 päevakorra, mida tema ruumides arutasid omavahel tema töötajad ja mis puudutas koosolekut, mis pidi toimuma tema ruumides kaks nädalat hiljem, ning mis muude küsimuste seas nägi ette arutelu „Romana Tabacchi/ATI” küsimuses (vaidlustatud otsuse põhjendus 209). Pärast seda, kui hageja oli nimetatud faksi saanud, saatis Dimon Italia 14. septembril 2001 Deltafinale ja Transcatabile päevakorra 18. septembri 2001. aasta koosoleku kohta, millel hageja ei osalenud. Selles päevakorras oli märgitud järgmine päevakorrapunkt: „Ns. rapporti Versus ATI, ETI, ROM TAB” („Meie suhtes ATI/ETI ja Romana Tabacchiga”) (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 212). Sama päevakorda, mille esimene päevakorrapunkt on „Ribadire ns. Rapport” („Omavaheliste suhete tugevdamine”), ja selles esitatud saab pidada ainult kinnituseks, et hageja oli kartelliväline üksus, nagu väidab ka hageja. Nimelt esiteks sõna „versus” kasutamine ja teiseks viited kartelli liikmete omavaheliste suhete tugevdamise vajadusele ei anna põhjust kahelda, millises positsioonis oli hageja Dimon Italia, Transcatabi ja Deltafina suhtes. Vaidlustatud otsuse põhjendusest 204 tuleb ka, et Casertes (Itaalia) toimus 5. juunil 2001, st ajal, mis jäi Deltafinalt faksi saamise ja 18. septembri 2001. aasta koosoleku vahele, veel üks kartelli töökoosolek, millel hageja ei osalenud.

156 Lisaks, kuigi Deltafina faksi võib pidada tõendiks, millest nähtub, et hageja taastas sidemed kartelli ühe liikmega, et saada täpset teavet ühe konkreetse tubakasordi „lepinguliste hindade” kohta külvilepingutes, mille see liige kavatses sõlmida tootjate

liitudega, ei anna see tõend üksi piisavalt teavet selle kohta, kas hageja liitus uuesti kartelliga, eriti arvestades eespool punktides 152–155 viidatud konteksti.

– 16. novembri 2001 ja 8. jaanuari 2002. aasta koosolekud

¹⁵⁷ Tuleb märkida, et hageja möönab 16. novembri 2001 ja 8. jaanuari 2002. aasta koosolekul osalemist. Ta väidab aga, et Dimon Italia „kutsus” teda koosolekule, mis toimus APTI ruumides 16. novembril 2001 ja millel ta palus hagejal tegutseda „vahendajana”, et elimineerida konsortsium Burley vastuseis tubaka oksjoni teel müügi süsteemi sisseadmisele, mille eestseisjaks olid Unitab ja APTI ning mida oleks pidanud hakkama juhtima Cogentab. Just vahendajana kutsus hageja hiljem huvitatud isikud oma ruumidesse 8. jaanuari 2002. aasta koosolekuks.

¹⁵⁸ Oluline on meenutada, et tulenevalt väljakujunenud kohtupraktikast piisab ettevõtja poolt keelatud kokkuleppes osalemise piisavaks tõendamiseks sellest, kui komisjon tõendab, et see ettevõtja osales koosolekul, mille käigus sõlmiti konkurentsivastaseid kokkuleppeid, olemata sellele selgelt vastu. Kui osalemine sellistel koosolekudel on tõendatud, peab see ettevõtja esitama tõendeid, et ta osales neil kohtumistel ilma mingisuguse konkurentsivastase tagamõtteta, näidates, et ta oli oma konkurentidele teada andnud, et ta osaleb neil kohtumistel muul eesmärgil kui nemad. See õiguspõhimõte põhineb sellel, et ettevõtja, kes osales nimetatud koosolekul ilma avalikult teatamata, et ta ei loe end seal arutatuga seotuks, andis teistele osalejatele mõista, et ta on kokkulepituga nõus ja et ta kavatseb seda järgida (vt eespool punktis 131 viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt vs. komisjon, punktid 81 ja 82 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 159 Esiteks tuleb märkida, et 18. aprilli 2002. aasta avaldustes kinnitab Transcatlab, et hageja lahkus kartelist 1999. aastal, mil seati sisse „Cogentabi ostusüsteem”, et suurendada, nagu ta väidab, oma turuosa teiste töötajate juures, kes olid vahepeal asutanud konsortsiumi Burley et sisuliselt seista vastu Cogentabi süsteemile ja „oksjonite süsteemi” sisseseadmisele. Transcatlab täpsustab sel teemal ka järgmist:

„Pärast umbes kaht aastat leidis Romana Tabacchi, et tal tuleks taotleda APTI-ga liitumist, arvestades muu hulgas ATI-ga [mis oli Itaalia endise monopoli „tubakalehtede” osakond (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 39) ja millest oli 2001. aastal saanud Cogentabi liige (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 183)] saavutatud turustuskokkuleppeid. Seega pidi ta esitama oma seisukoha ostupoliitika kohta Cogentabis ning oksjonisüsteemi kohaldamise kohta. Seetõttu toimus 2001. aasta lõpus ja 2002. aasta alguses APTI ja Romana Tabacchi ruumides rida koosolekuid, millel viimane muutis oma positsiooni oksjonite suhtes ning pooldas [konsortsiumi Burley] ja Cogentabi seisukohade vahendamist”.

- 160 Poolte vahel puudub vaidlus asjaolu üle, et toortubaka ostmiseks oksjonisüsteemi kohandamine, mida arutati 2001. aasta lõpus, kehtestati paar kuud hiljem nõukogu 25. märtsi 2002. aasta määruses (EÜ) nr 546/2002, millega määratakse kindlaks lehttubaka tagatiskünnised sordirühmade ja liikmesriikide kaupa 2002., 2003. ja 2004. aasta saakide puhul ja muudetakse määrust (EMÜ) nr 2075/92 (EÜT L 84, lk 4).

- 161 Seega nähtub Transcatlabi avaldustest, et hageja lahkus kartelist lõplikult 1999. aastal ja et 2001. aastal pärast seda, kui ta oli taotlenud liitumist APTI-ga, osales ta asjasepuutuvatel koosolekutel selleks, et arutada oksjonite süsteemi ja et edendada süsteemi osas konsortsiumi Burley ja Cogentabi erinevate seisukohade vahendamist. Nii

on Transcatab seisukohal, et hageja osales nendel koosolekutel teatud konkreetsetel eesmärgil ning järelikult erineval eesmärgil kui see, mis oli kartelli liikmetel ja millel ei olnud konkurentsivastast tagamõtet.

- 162 Teiseks, nagu juba märgitud eespool punktis 138, tuleneb selgelt Dimon Italia 4. aprilli 2002. aasta trahvide vähendamise või määramata jätmise taotluse punktist 2.3, et ajavahemiku osas 1999–2002 toimus keelatud kokkuleppe eseme suhtes regulaarne teabevahetus ainult kolme „peamise töötajate”, st Deltafina, Dimon Italia ja Transcatabi vahel. Samas ei määratle Dimon Italia hagejat kui sel perioodil kartelli aktiivset liiget. Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et vastavalt Dimon Italia sündmuste esitlusele kartelli selle aktiivse tegevusperioodi kohta ei mõistnud tema hageja osavõttu vaidlustest koosolekustest kui konkurentsivastase eesmärgiga tegevust.
- 163 Kolmandaks, komisjon tunnistas kohtuistungil, et ajavahemikul 29. maist 2001 kuni 2002. aasta veebruarini toimus kuus koosolekut ja et hageja osales ainult kahel nendest koosolekustest, sealhulgas 16. novembri 2001. aasta koosolekul, mis ei olnudki sisuliselt kartelli, vaid APTI koosolek. Lisaks, mis puudutab 8. jaanuari 2002. aasta koosolekut – st teist koosolekut, millel hageja üldse osales kogu ajavahemikul 29. maist 2001 kuni rikkumise lõpuni –, siis tuleb esiteks märkida, et vastavalt Transcatabi 18. aprilli 2002. aasta avaldustele osales sellel koosolekul lisaks tema enda, Dimon Italia, Deltafina ja hageja esindajatele veel ühe üksuse esindaja. Teiseks tuleb märkida, et sellele koosolekule eelnes eelmise päeva õhtul veel üks koosolek, millel osalesid ainult Dimon Italia, Transcatab ja Deltafina (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 222). Arvestades Transcatab avaldustes ja Dimon Italia trahvide vähendamise või määramata jätmise taotluses esitatut (vt eelkõige eespool punktid 161 ja 162), ei ole see-ga komisjon õiguslikult piisavalt tõendanud, et 8. jaanuari 2002. aasta koosolek oli kartellikoosolek.
- 164 Arvestades eespool toodud kaalutlusi, tuleb asuda seisukohale, et niisuguses kontekstis nagu see, mida on eespool kirjeldatud, ei olnud komisjoni käsutuses piisava tõendusliku väärtusega tõendeid või kaudsete tõendite kogumit hageja osaluse kohta keelatud kokkuleppes ajavahemikul 29. maist 2001 kuni 19. veebruarini 2002. Vastupidi,

nagu nähtub ka vaidlustatud otsusest, pidid mitmed haldusmenetluse toimikus olevad tõendid viima komisjoni erinevale järeldusele sellest, millele ta lõpuks hageja osaluse kestuse kohta jõudis.

- 165 Arvestades, et kõik need kaudsed tõendid koos, millele komisjon viitab, ei ole piisavad, et järeldada, et hageja osales eespool viidatud ajavahemikul keelatud kokkuleppes, tuleb asuda seisukohale, et komisjon on faktilisi asjaolusid väärt hinnanud, tuvastades, et hageja osales keelatud kokkuleppes ajavahemikul 29. maist 2001 kuni 19. veebruarini 2002, millest viimane on rikkumise lõppkuupäev.
- 166 Kõiki eespool esitatud kaalutlusi arvestades tuleb käesoleva väitega nõustuda. See tõttu tuleb tühistada vaidlustatud otsuse artikli 1 punkt b osas, milles tuvastatakse, et hageja rikkumine kestis kauem kui 1999. aasta veebruarini. Selle tühistamise tagajärgi trahvisumma kindlaksmääramisele uuritakse tagapool punktis 265 ja järgmistes punktides.

4. Teine väide, mis puudutab põhjenduse ebaloogilisust ja võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist trahvi lähtesumma astmestikku paigutamisel

Poolte argumendid

- 167 Hageja väidab esiteks, et komisjon ei oleks pidanud tema turuosa määratlemisel lähtuma aastast 2001. Nimelt arvestades, et tema osalus rikkumises oli katkendlik, oleks komisjon pidanud oma arvutuses aluseks võtma kas tema turuosa keskmise kogu asjassepuutuval perioodil – mis oli 4,69% turust –, mis on veelgi enam kohane

keskmise kestusega rikkumiste puhul, või siis veelgi enam oleks ta pidanud lähtuma tema 1998. aasta, mitte 2001. aasta turuosast, sest viimati nimetatud aastal oli tema osalus rikkumises, isegi kui see tuvastamist leiab, igal juhul osaline. Ta väidab ka, et arvestades tema väiksemat turuosa kui Transcatabil ja Dimon Italiaal, ei oleks tulnud teda liigitada samasse kategooriasse nende ettevõtjatega, kellele komisjon määras sama trahvi lähtesumma 10 miljonit eurot. Seega enne, kui komisjon kohaldas kordajat, oleks ta pidanud määrama erinevad trahvi lähtesummad.

¹⁶⁸ Hageja vaidleb eriti vastu sellele, et ettevõtja osakaalu määraltemiseks võeti aluseks tema turuosa rikkumise viimasel täisaastal. Sellist turuosast lähtumist tuleb aga kohandada kõigil nendel juhtudel, kus nagu käesolevas asjas, esines katkestusi ettevõtja osaluses keelatud kokkuleppes. Nimelt sellisel juhul ei väljenda turuosa rikkumise viimasel täisaastal mitte ainult tulu, mida ettevõtja on tänu konkurentsivastasele tegevusele teeninud, vaid ka tulu, mida ta teenis tänu oma tegevusele turul perioodidel, mil ta keelatud kokkuleppes ei osalenud. Just sellega on tegemist käesolevas asjas, kus hageja tegevuse kõige suurem kasv toimus 1999 ja 2000 aastal, ajavahemikul, mille puhul puudub vaidlus selle üle, et ta kartelli enam ei kuulunud.

¹⁶⁹ Arvestades asjaolu, et komisjon kasutas sama arvutusmeetodit nii hageja kui ka selliste ettevõtjate suhtes, kes oma tegevust kartellis ei katkestanud, on vaidlustatud otsuses rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet ning antud küsimuses on selle põhjendus ebaloogiline.

170 Komisjon palub hageja argumendid tagasi lükata.

171 Esiteks meenutab ta, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale ei ole võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumine see, kui sama trahvi lähtesummat kohaldatakse ettevõtjatele, kelle turuosa jääb ühte kitsasse vahemikku, nagu käesolevas asjas. Lisaks on komisjonil trahvide kindlaksmääramisel suur kaalutusõigus ning ta ei ole kohustatud kohaldama konkreetset matemaatilist valemit. Igal juhul on see argument tulemusetu, kuna hageja trahvi lõppsummat vähendati lõpuks määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 kohaselt 2,05 miljonile eurole.

172 Teiseks, mis puudutab hageja argumenti, millega ta vaidlustab selle, et ettevõtja osakaalu määratlemiseks võeti aluseks tema turuosa rikkumise viimasel täisaastal, siis väidab komisjon, et vastavalt kohtupraktikale tegutses ta oma kaalutusõiguse piirides, jagades ettevõtjad nendele trahvide määramiseks ühtlaselt ja objektiivselt õigus-
tatult erinevatesse kategooriatesse. Turuosa rikkumise viimasel täisaastal on sobiv osakaalu ja õigusvastase tegevusega konkurentsile avaldatava mõju näitaja, sest see võib olla – kas või osaliselt – just rikkumise enda tulemus.

173 Kolmandaks, mis puudutab argumenti, et keskmise kestusega rikkumiste puhul oleks kohasem lähtuda ettevõtjate turuosade keskmisest kogu rikkumise perioodil, siis vaidleb komisjon kõigepealt vastu, et käesolevas asjas ei olnud rikkumine „keskmise” kestusega, vaid „pikaajaline” rikkumine. Edasi märgib ta, et just seetõttu, et hageja katkestas oma osaluse keelatud kokkuleppes teatud ajaks, ei saa lähtuda turuosade keskmise kriteeriumist, et jagada ettevõtjad trahvide määramiseks kategooriatesse.

Lisaks oleks komisjon selle keskmise väljaarvutamiseks pidanud saama igalt kartellis osalenud ettevõtjalt mitte ainult nende endi andmed toortubaka ostu kohta aastatel 1995–2000, viimane aasta kaasa arvatud, vaid ka ostetud toortubaka koguväärtuse iga nimetatud aasta kohta, mis vastaks ka mis tahes muu Itaalia töötajate ostudele kartelli kuuel aastal, arvestades kõiki keerukusi, mis sellega oleks võinud kaasneda.

174 Igal juhul, isegi kui soovitaks arvesse võtta ettevõtjate turuosade keskmisi kartelli keskmise aastatel ja kui eeldada, et hageja puhul oleks selleks turuosaks umbes 5%, ei oleks vahemik 5%–11% oluliselt suurem kui vahemik 11%–18%, mida kohtupraktikas on peetud mõistlikuks. Lisaks ei oleks hageja tees isegi mõeldav, kui ta oleks rikkumises näiteks osalenud ainult kartelli viimasel aastal. Seega ei oleks õigustatud, et hageja saab trahvi vähendamise seisukohast eelise asjaolu tõttu, et tema osalus kartelli tegevuses kestis kauem kui üks aasta.

175 Neljandaks, argumendi osas, mille kohaselt tuleks kohandada lähtumist turuosast rikkumise viimasel täisaastal kõigil nendel juhtudel, kus ettevõtja osaluses keelatud kokkuleppes esines katkestusi, märgib komisjon, et trahvi põhisumma arvutamiseks võeti juba vaidlustatud otsuses arvesse hageja osaluse lühemat kestust. Seega ei ole komisjoni hinnangul selge, miks peaks seda kestuse mõttes lühemat osalust arvesse võtma ka kergendava asjaoluna.

Üldkohtu hinnang

- 176 Kõigepealt on oluline märkida, et mis puudutab aastat, mis otsustati aluseks võtta ettevõtjate osakaalu kindlakstegemisel, siis kuigi suuniste punkti 1A neljandas ja viiendas lõigus on ette nähtud, et ettevõtjaid koheldakse erinevalt vastavalt nende majanduslikule suutlikkusele, ei ole sätestatud, milline aasta selle osakaalu arvutamisel aluseks võetakse. Suuniste punkti 5 alapunkti a teist lõiku, mille kohaselt lähtutakse majandusaastast, mis eelneb otsuse tegemise aastale, kohaldatakse ainult selleks, et määratleda käive, mille 10% piiri tuleb vastavalt määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 teisele lõigule arvestada. Seega ei saa nimetatud sätet kohaldada keelatud kokkuleppes osalenud ettevõtjate osakaalu kindlakstegemisel.
- 177 Kohtupraktikast tuleneb, et komisjon on kohustatud valima arvutusmeetodi, mis võimaldab võtta arvesse iga ettevõtja suurust ja majanduslikku suutlikkust ning iga ettevõtja poolt toime pandud rikkumise ulatust vastavalt majanduslikule tegelikkusele rikkumise toimepanemise ajal. Lisaks tuleneb kohtupraktikast, et arvessevõetav ajavahemik peab olema piiritletud nii, et välja arvatatud käive või lausa turuosad oleksid võimalikult võrreldavad. Sellest tuleneb, et aluseks võetav aasta ei pea tingimata olema viimane täisaasta, mille jooksul rikkumine kestis (vt selle kohta Üldkohtu 13. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-26/06: Trioplast Wittenheim vs. komisjon, kohutulahendite kogumikus ei avaldata, punktid 81 ja 82 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 178 Nagu nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 372, milles määrati kindlaks Deltafina turuosa 2001. aastal, mis valiti käesolevas asjas ettevõtjate osakaalu tuvastamisel aluseks võetavaks aastaks, oli see töötajate toime pandud rikkumise viimane täisaasta.

- 179 Nii liigitas komisjon ühte kategooriasse Deltafina, kelle turuosa 2001. aastal oli 25 % (vaidlustatud otsuse põhjendus 372), ja teise kategooriasse Dimon Italia, Transcatabi ja hageja, kelle turuosad 2001. aastal olid vastavalt 11,28 % (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 35), 10,8 % (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 37) ja 8,86 % (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 40) (vaidlustatud otsuse põhjendus 373). Olles läbi viinud sellise liigitamise ja olles kohaldanud Deltafinale kordajat 1,5 ning Transcatabile ja Dimon Italiale kordajat 1,25, määras komisjon kindlaks trahvi lähtesummad, milleks Deltafina puhul oli 37,5 miljonit eurot, Transcatabi ja Dimon Italia puhul 12,5 miljonit eurot ning hageja puhul 10 miljonit eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 376).
- 180 Tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et tulenevalt meetodist, mis seisneb trahvi lähtesumma määramise staadiumis keelatud kokkuleppes osalenud ettevõtjate erinevaks kohtlemiseks nende jagamises kategooriatesse, olgu- gi et see meetod ei arvesta erinevusi samasse kategooriasse paigutatud ettevõtjate suuruste vahel, määratakse samasse kategooriasse paigutatud ettevõtjatele üks kindla suurusega trahvi lähtesumma (vt Üldkohtu 15. märtsi 2006. aasta otsus kohtuas- jas T-26/02: Daiichi Pharmaceutical vs. komisjon, EKL 2006, lk II-713, punkt 83 ja seal viidatud kohtupraktika ning eespool punktis 103 viidatud kohtuotsus Itochu vs. komisjon, punkt 73).
- 181 Kuid kategooriatesse jagamisel tuleb järgida võrdse kohtlemise põhimõtet, mille ko- haselt on keelatud kohelda sarnaseid olukordi erinevalt ja erinevaid olukordi ühetao- liselt, välja arvatud siis, kui selline kohtlemine on objektiivselt põhjendatud (vt selle kohta eespool punktis 102 viidatu kohtupraktika). Lisaks peab kohtupraktika kohaselt trahvisumma olema vähemalt proportsionaalne nende asjaoludega, mida võeti arves- se rikkumise raskusastme hindamisel. Selleks et teha kindlaks, kas keelatud kokku- leppe osaliste jagamine kategooriatesse vastab võrdse kohtlemise ja proportsionaal- suse põhimõtetele, tuleb kontrollida, kas see jagamine on toimunud järjekindlalt ja objektiivselt õigustatult (vt selle kohta eespool punktis 180 viidatud kohtuotsus Daiic- hi Pharmaceutical vs. komisjon, punktid 84 ja 85, ning eespool punktis 103 viidatud kohtuotsus Itochu vs. komisjon, punkt 74).

182 Vaidlustatud otsuse kohaselt osales hageja keelatud kokkuleppes kõigepealt esimesel perioodil, mis kestis 1997. aasta oktoobrist kuni 5. novembrini 1999, ja seejärel teisel perioodil, mis kestis 29. maist 2001 kuni 19. veebruarini 2002, samas kui teised kartelli liikmed osalesid selles ilma katkestuseta 29. septembrist 1995 kuni 19. veebruarini 2002. Seega kuigi komisjon märkis, et võrreldes keelatud kokkuleppe teiste pooltega osales hageja keelatud kokkuleppes katkestustega ja lühemat aega – kusjuures hageja vaidlustab oma osaluse täpse kestuse, nagu juba tuvastatud eespool kolmanda väite raames –, võttis ta aluseks asjasepuutuvate ettevõtjate, sealhulgas hageja turuosad 2001. aastal, st rikkumise viimasel täisaastal, olenemata asjaolust, et hageja oli oma osaluse rikkumises taastanud 29. mail 2001, nagu on märgitud vaidlustatud otsuses.

183 Võttes trahvi lähtesummade kindlaksmääramisel aluseks rikkumise viimase täisaasta turuosade kriteeriumi, kohtles komisjon seega erinevaid olukordi sarnaselt. Nimelt oli hageja olukord erinev kolme ülejäänud töötaja olukorrast, sest vaidlustatud otsuse kohaselt esiteks osales ta üldiselt keelatud kokkuleppes lühemat aega ja katkendlikumalt ning teiseks ei osalenud ta selles väidetavalt kogu 2001. aasta jooksul, samas kui teised töötajad jätkasid selles osalemist katkestusteta 1995. aasta septembrist kuni 2002. aasta veebruarini. Nii on 2001. aasta valimisel arvutuse aluseks võetavaks aastaks rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet hageja kahjuks.

184 Niisugune ebavõrdne kohtlemine ei ole objektiivselt õigustatud. Nimelt kuigi komisjon võib keelatud kokkuleppe pooleks oleva ettevõtja turuosa tuvastatud rikkumise viimasel täisaastal aluseks võtta selleks, et hinnata nii tema suurust ja majandusliku suutlikkust teatud turul kui ka tema poolt toime pandud rikkumise ulatust (vt eespool punkt 177), peab ta siiski tähelepanu pöörama sellele, et iga asjasepuutuva ettevõtja turuosa kajastaks õigesti majanduslikku tegelikkust, mis valitses rikkumise toimepanemise ajal. Üldjuhul saavad pikaajaliste rikkumiste korral, nagu käesolevas

asjas, ainult juhul, kui rikkumise viimane täisaasta, nagu komisjon on seda arvesse võtnud, langeb kokku iga ettevõtja osalemise kestusega, olla selle aasta turuosad antud küsimuses kohaseks näitajaks ja need annavad võimalikult võrreldavaid tulemusi, eriti selleks, et jagada ettevõtjad kategooriatesse.

- ¹⁸⁵ Kuid käesolevas asjas ei esita komisjon vaidlustatud otsuses ühtegi veenvat õigustust otsusele jagada neli töötajat kahte kategooriasse ja eriti otsusele liigitada 2001. aasta turuosade alusel hageja ühte kategooriasse Transcatabi ja Dimon Itaaliaga, kes olid vastavalt rahvusvaheliste kontsernide SCC ja Dimon tütarettevõtjad. Komisjon piirdub selles küsimuses seisukohaga, et kuna Transcatab, Dimon Italia ja hageja turuosad olid kõige väiksemad, pidi „neile määratama väiksem trahvi lähtesumma” võrreldes Deltafinaga (vaidlustatud otsuse põhjendus 373). Samas arvestades nende rikkumises osalemise erinevat kestust, sealhulgas 2001. aastal, ei anna nende erinevad rollid kartelli kujundamisel ja elluviimisel, nagu ka nende erinevused suuruse ja majandusliku suutlikkuse seisukohast, komisjonile mingit objektiivset õigustust võrdsustada hageja Dimon Italia ja Transcatabiga ning liigitada need kolm ettevõtjat samasse kategooriasse, kohaldades neile sama trahvi lähtesummat.

- ¹⁸⁶ Neid asjaolusid ja vaidlustatud otsuse põhjendustes 301 ja 302 rikkumise kestuse kohta esitatud kaalutlusi arvestades ei saanud komisjon aluseks võtta 2001. aastat kui tuvastatud rikkumise viimast täisaastat, ilma et ta oleks rikkunud hageja suhtes võrdse kohtlemise põhimõtet, kuna nagu komisjon ise järeldas, osales hageja rikkumises alles alates selle aasta 29. maist (vt selle kohta ja analoogia alusel Üldkohtu 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-319/94: Fiskeby Board vs. komisjon, EKL 1998, lk II-1331, punkt 43).

- 187 See on seda enam tõsi, kui arvestada eespool punktides 150–165 kolmanda väite hindamise raames esitatud kaalutlusi, mille kohaselt tuvastas komisjon vääralt, et hageja taastas oma osaluse keelatud kokkuleppes 29. mail 2001, et selle raames tegutseda kuni rikkumise lõpuni.
- 188 Arvestades kõiki eespool esitatud kaalutlusi, tuleb asuda seisukohale, et komisjon rikkus võrdse kohtlemise põhimõtet sellega, et ta võttis kõigi asjassepuutuvate ettevõtjate puhul aluseks rikkumise viimase täisaasta, st 2001. aasta turuosade kriteeriumi ja selle alusel otsustas liigitada samasse kategooriasse hageja, Mindo ja Transcatabi ning kohaldada neile sama trahvi lähtesummat.
- 189 Komisjoni poolt selles küsimuses esitatud argumendid ei sea seda järeldust kahtluse alla.
- 190 Esiteks, mis puudutab argumenti, et turuosa rikkumise viimasel täisaastal on sobiv osakaalu ja õigusvastase tegevusega konkurentsile avaldatava mõju näitaja, isegi kui arvestada, et see võib üldjuhul olla – kas või osaliselt – rikkumise enda tulemus, siis piisab, kui märkida, et see ei ole nii just juhul, kui ettevõtja ei osalenud selles rikkumises rikkumise kogu viimasel aastal (vt eespool punkt 184). Tuleb ka täheldada, et see asjaolu ei saa takistada ettevõtjat tõendamast, nagu käesolevas asjas, et tema turuosa arvutuse aluseks võetud ajavahemikul ei näita – tema juhtumi spetsiifikat arvestades – tema tegelikku suurust ja majanduslikku suutlikkust ega tema poolt toime pandud rikkumise ulatust (vt selle kohta eespool punktis 186 viidatud kohtuotsus Fiskeby Board vs. komisjon, punkt 42). Nimelt ei saa pidada hageja turuosa 2001. aastal, kui seda võrrelda tema turuosa olulise kasvuga ajal, mil ta kartelli ei kuulunud, tema poolt kartellis osalemise tulemus, või see saab nimetatud tulemus olla vaid väga väiksel määral, nagu möönis kohtuistungil ka komisjon. Tulemusetu on ka argument, mille komisjon esitas kohtuistungil ja mille kohaselt osales hageja igal juhul kartellis otsustaval perioodil, st 2001. aasta teises pooles. Nimelt ei ole komisjon seda argumenti

millegagi toetanud ja see on sisuliselt vastuolus vaidlustatud otsuses tehtud valikuga lähtuda rikkumise viimasest täisaastast. Igal juhul, nagu tuvastati ka kolmanda väite hindamise raames (vt eespool punktid 150–165), ei ole komisjon õiguslikult piisavalt tõendanud, et hageja osales keelatud kokkuleppes 2001. aasta teisel poolaastal.

¹⁹¹ Teiseks, argumendi osas, milles sisuliselt vaidlustatakse turuosade keskmise kasutamist, kuna komisjon oleks pidanud välja nõudma teatud andmeid, mida tal oleks olnud keeruline saada, siis piisab, kui märkida, et mis puudutab komisjoni poolt aluseks võetud 2001. aasta turuosasid, siis piirdus ta selle teabe kasutamisega, mis talle olid edastanud ettevõtjad ise. Nimelt nähtub vaidlustatud otsuse põhjendustest 31, 35, 37 ja 40, et Delfafina, Dimon Italia, Transcatabi ja hageja turuosad, millest komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 372 ja 373 lähtus, et kindlaks määrata trahvi lähtesummad ja et ettevõtjaid erinevalt kohelda, vastavad ka iga ettevõtja enda hinnangule. Lisaks, nagu nähtub dokumentidest, mille komisjon Üldkohtu palvel toimikusse esitas, olid komisjoni käsutuses ka andmed nende ettevõtjate turuosade kohta aastatel 1999–2002, mis olid talle esitatud haldusmenetluses vastuseks tema konkreetsele asjakohasele nõudele. Niisiis on argument, et komisjonil oleks olnud eriti keeruline saada muid andmeid, tulemusetu, sest vaidlustatud otsusest nähtub, et komisjon lähtus selles otsuses aastaid 1999–2002 puudutavatest andmetest, mida ta ise oli pidanud vajalikuks töötajatelt küsida ning mille viimased talle ka esitasid.

¹⁹² Kolmandaks, argumendi osas, mille kohaselt on vaidlustatud otsuses juba hagejale määratud trahvi põhisumma arvutamisel võetud arvesse hageja osaluse lühemat kestust, piisab, kui märkida, et tegelikult on käesoleva väite eesmärk vastu vaielda trahvi

lähtesumma kindlaksmääramisele, milles lähtuti rikkumise raskusest, mitte kestusest. Lisaks, vastupidi komisjoni väidetule ei ole hageja nõudnud, et kestuse seisukohast lühemat osalust võetaks arvesse kergendava asjaoluna.

- 193 Neljandaks, mis puudutab komisjoni argumenti, mille kohaselt eeldatakse käesolevas väites tingimata seda, et hageja osalus keelatud kokkuleppes kestis palju kauem kui üks aasta ja seetõttu on keeruline õigustada, et hageja võib selle asjaolu tõttu saada trahvi vähendamise seisukohast mingi eelise, siis tuleb märkida, et tegemist on puhtalt hüpoteetilise argumendiga, millel puudub igasugune tõenduslik väärtus. Nimelt juhul, millele viitab komisjon, et kui ettevõtja osaleb keelatud kokkuleppes ainult selle kestuse viimasel aastal, saab arvesse võtta vaid nimetatud aasta turuosa. Kuna aga käesolevas asjas sellise olukorraga tegemist ei ole, ei ole komisjon selgitanud, kuidas ja millisel määral võis hageja kasu saada sellest, et tema osalus keelatud kokkuleppes ületas märgatavalt rikkumise viimast aastat.
- 194 Lõpuks, mis puudutab hageja 2001. aasta ostude väärtuse loendit, mille kohtuistungil esitas komisjon ja mis peaks tõendama, et hageja turuosa 2001. aastal sisuliselt alahinnati, siis piisab, kui märkida, et see argument tuleb tagasi lükata seetõttu, et sellega seatakse kahtluse alla komisjoni poolt vaidlustatud otsuses juba tuvastatu.
- 195 Seega tuleb teise väitega nõustuda, kuna lähtudes hageja trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel tema turuosast 2001. aastal, rikkus komisjon võrdse kohtlemise põhimõtet. Selle nõustumise tagajärgi trahvisumma kindlaksmääramisele uuritakse tagapool punktis 265 ja järgmistes punktides.

5. Neljas väide, mis puudutab trahvi liiga väikest vähendamist hageja „häiriva” rolli eest ning muude kergendavate asjaolude arvessevõtmata jätmist

- 196 Hageja heidab komisjonile ette seda, et ta kohaldas tema trahvi põhisummale vaid 30% vähendamismäära.
- 197 Hageja argumentatsioon jaguneb kaheks osaks. Väite esimeses osas kinnitab hageja, et komisjon ei võtnud kergendava asjaoluna arvesse hagejale avaldatud survet ning tema puhtalt passiivset rolli rikkumises. Väite teises osas märgib hageja, et tunnistas kergendavaks asjaoluks „pidevate takistuste tegemist kokkuleppe eesmärkide saavutamisele”, ei omistanud komisjon õiget osakaalu suuniste tähenduses asjaolule, et ta jättis *de facto* süstemaatiliselt kartelli otsused kohaldamata.

Väite esimene osa, mille kohaselt ei võtnud komisjon kergendava asjaoluna arvesse hagejale avaldatud survet ning tema puhtalt passiivset rolli

Poolte argumendid

- 198 Hageja meenutab, et ta on juba haldusmenetluses selgitanud, et tema ametlik sekumine kartelli oli teiste töötajate surve tulemus ja et nende poolt vastumeetmete võtmise kartus viis ta arusaamani, et näiliselt soovitud tuleb liituda kartelli „südamikuga”, mida esindasid Deltafina, Dimon Italia ja Transcatub.

199 Ta meenutab, et selle kinnituse toetuseks on ta esitanud järgmised tõendid:

- Dimon Italia 9. oktoobri 1997. aasta sisememorandum (dokument nr 39281-4670/4671), mis viitab Deltafina initsiatiivile sõlmida kokkulepe „viie suure” Itaalia töötaja vahel ja mis tõendab Deltafina poolt töötajate kartelli moodustamiseks surve avaldamist selle tegevusvaldkonna kõigile nendele ettevõtjatele, kelle oli oluline turuosa;

- Deltafina poolt teistele töötajatele saadetud 1997. aasta lõikust puudutav dokument (dokument nr 38281-434/435), milles viidatakse „kavatsusele tegutseda koos võimalike turuväliste segajate vastu”;

- Transcatabi poolt 9. aprillil 2002 esitatud memorandum (dokument nr 38281-04103), milles ta möönab, et ta leppis Deltafina ja Dimon Italiaga 1996. aastal kokku „võimalikus surve avaldamises, selleks et ka teised Itaalias tegutsevad töötajad ühineksid [konkurentsivastase] strateegiaga;

- Dimon Italia töötaja poolt 10. mail 2001 sama ettevõtja kolleegile saadetud kiri (dokument nr 38281-04856), milles mainitakse tema kavatsust külastada koos Transcatabiga teatud kliente (ostjad), et nendega arutada „turusituatsiooni” ja teistelt töötajatelt (kes ei kuulunud kartelli) – kelle hulka kuulus tõenäoliselt ka hageja, kes sel ajal tegutses täiesti sõltumatult ja keda peeti turul häirivaks elemendiks – tubaka ostmisega seotud riske.

- 200 Lisaks kinnitab hageja ka, et haldusmenetluses väitis ta, et juba algustest peale oli tema osalus passiivne ja/või et tal oli käsutäitja roll ning et see oli nii kogu talle süüks pandud rikkumise jooksul.
- 201 Hoolimata nendest tõenditest ja hageja väga täpsetest kinnitustest haldusmenetluses, ei sisalda vaidlustatud otsus ühtegi viidet Deltafina ja „kartelli südamikku” kuuluvate kahe ülejäänud liikme poolt talle pandud piirangutele.
- 202 Repliigis täpsustab hageja, et trahvisumma arvutamisel on komisjon kohustatud arvesse võtma kõiki kergendavaid asjaolusid, mille osas ettevõtja on tõendanud, et talle tuleb neid kohaldada, ja ta ei saa üht või mitut nimetatud asjaolu tähelepanuta jätta, ilma et ta seda põhjendaks.
- 203 Sellega, et arvesse ei ole võetud hagejale avaldatud survet, on rikutud ka kohustust viia uurimine läbi hoolikalt ja erapooletult.
- 204 Lõpuks vaidleb ta vastu ka tema suhtes kohtupraktikast tuleneva põhimõtte kohaldamisele, mille kohaselt võib eitada ettevõtja puhtalt passiivset osalust rikkumises juba ainult põhjusel, et see ettevõtja keelatud kokkulepet ei avalikustanud. Nimelt on selle põhimõtte sama range kohaldamine „suure dimensiooniga ettevõtjale” ja perekesksele ettevõtjale ebaõiglane ja ebaproportsionaalne.
- 205 Komisjon palub neljanda väite esimese osa tagasi lükata.

Üldkohtu hinnang

- 206 Kõigepealt tuleb märkida, et hageja argumentatsioonis ei tehta selget vahet esiteks asjaolul, millele korduvalt viidatakse, et „kartelli südamikku” kuuluvad ettevõtjad sundisid teda vastumeetmete ähvardusel kartellis osalema, kuna ta oli võrreldes konkurentidega halvas struktuurilises olukorras, ja teiseks asjaolul, et ta otsustas kartellis osaleda, hoides seejuures aga „madalat profiili”, mistõttu oli tema osalemine vaid fassaad ning tema tegevus passiivne ja/või käsutäitja oma.
- 207 Hageja poolt viidatud kahte asjaolu tuleb aga eraldi analüüsida. Nimelt, kuigi need asjaolud võivad olla tihedalt seotud ja nendest võib aru saada nii, et üks on teise tagajärg, kusjuures „madal profiil” võib olla üks väljendusviis ja näidata sundseisu, puudutavad need asjaolud siiski kaht erinevat ja eri ajal esinevat olukorda, arvestades, et hagejale avaldatud surve muutus konkreetsemaks eelkõige ajal, mis eelnes tema „sunnitud” liitumisele keelatud kokkuleppega ja tema „passiivne” ja/või „käsutäitja” tegevus toimus pärast seda.
- 208 Seega tuleb järjest uurida argumente, mille kohaselt ei ole arvesse võetud kõigepealt seda, et hagejat sunniti keelatud kokkuleppes osalema, ja seejärel kergendavat asjaolu, milleks oli tema puhtalt passiivne või käsutäitja roll rikkumise toimepanemisel.
- 209 Täpsemalt, tuleb tuvastada, kas komisjon on õigesti ja oma põhjendamiskohustust rikkumata keeldunud tunnustamast esiteks, et hageja oli sunnitud keelatud kokkuleppes osalema, ja teiseks, et tal oli rikkumise toimepanemisel passiivne roll.

– Argument, et arvesse ei ole võetud asjaolu, et hagejat sunniti keelatud kokkuleppes osalema

- 210 Hageja väidab, et kuigi haldusmenetluses esitatud tõendid näitasid, et eelkõige Delta-fina, kuid ka teised kartelli „südamikku” kuuluvad ettevõtjad avaldasid talle survet ja ähvardasid teda, ei võtnud komisjon seda arvesse.
- 211 Kõigepealt tuleb asuda seisukohale, et ähvarduste esitamine ja surve avaldamine eesmärgiga panna ettevõtja osalema konkurentsioiguse rikkumises, ei kuulu kergendavate asjaolude hulka, mis on loetletud suunistes.
- 212 Kohtupraktikast tuleneb, et ettevõtjate avaldatav surve, mille eesmärk on viia teised ettevõtjad selleni, et nad osalevad konkurentsioiguse rikkumises, ei vabasta sõltumata surve suuruselt ettevõtjat vastutusest toimepandud rikkumise eest, ei muuda keelatud kokkuleppe raskusastet ega kujuta endast kergendavat asjaolu trahvisummade arvutamisel, kuna ettevõtja oleks võinud teatada võimalikust survest pädevatele ametiasutustele ning esitada neile kaebuse (vt selle kohta eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punktid 369 ja 370, ning Üldkohtu 29. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-62/02: Union Pigments vs. komisjon, EKL 2005, lk II-5057, punkt 63).
- 213 Seetõttu ei olnud komisjon kohustatud kergendava asjaoluna arvesse võtma selliseid ähvardusi, nagu väidetavalt tehti käesolevas asjas (vt selle kohta Üldkohtu 26. aprilli 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 ja T-136/02: Bolloré jt vs. komisjon, EKL 2007, lk II-947, punkt 640).
- 214 Seda järeldust ei sea kahtluse alla hageja esitatud argumendid.

- 215 Nimelt, kuigi toimikust nähtub, et hageja võis tõesti olla surve all, mida avaldasid teised ettevõtjad, kes olid juba keelatud kokkulepet täitma asunud ajal, mil hageja 1997. aastal sõltumatu ettevõtjana turule sisenenes, ei tulene siiski toimikust, et ta vähemalt üritas sellest survest pädevatele ametiasutustele teada anda, ega ka seda, et ta vähemalt alguses täiesti passiivselt sellele survele allus (vt tagapool punktid 221–224).
- 216 Arvestades kõike eeltoodut, tuleb käesolev argument tagasi lükata.

– Argument, et arvesse ei ole võetud hageja puhtalt passiivset või käsutäitja rolli

- 217 Suuniste punkti 3 esimeses taandes on täpsustatud, et kergendava asjaoluna vähendatakse trahvisummat juhul, kui näiteks ettevõtjal oli „puhtalt passiivne või käsutäitja roll rikkumises”.
- 218 Selle kohta tuleneb kohtupraktikast, et passiivset käitumist keelatud kokkuleppes väljendavad sellised asjaolud nagu ettevõtja osalemine koosolekutel palju ebaregulaarsemalt võrreldes kokkuleppe teiste pooltega (Üldkohtu 9. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-220/00: Cheil Jedang vs. komisjon, EKL 2003, lk II-2473, punkt 168; vt eespool punktis 97 viidatud kohtuotsus Tokai Carbon jt vs. komisjon, punkt 331 ja seal viidatud kohtupraktika), ettevõtja hiline sisenemine rikkumise esemeks olnud turule, sõltumata ettevõtja kartellikokkuleppes osalemise kestusest (vt selle kohta Euroopa Kohtu 10. detsembri 1985. aasta otsus liidetud kohtuasjades 240/82-242/82, 261/82, 262/82, 268/82 ja 269/82: Stichting Sigarettenindustrie jt vs. komisjon, EKL lk 3831, punkt 100, ja eespool punktis 77 viidatud 8. oktoobri 2008. aasta kohtuotsus Carbone-Lorraine vs. komisjon, punkt 164 ja seal viidatud kohtupraktika), või ka sellekohaste

selgete avalduste olemasolu, mis pärinevad kolmandate ettevõtjate esindajatelt, kes osalesid rikkumises (vt eespool punktis 95 viidatud kohtuotsus Tokai Carbon jt vs. komisjon, punkt 331 ja seal viidatud kohtupraktika). Peale selle otsustas Üldkohus, et kartelli liikme „puhtalt passiivne roll” viitab sellele, et ta hoidis „madalat profiili”, st ei osalenud aktiivselt konkurentsivastase kokkuleppe või kokkulepete väljatöötamises (vt eespool punktis 105 viidatud kohtuotsus Jungbunzlauer vs. komisjon, punkt 252 ja seal viidatud kohtupraktika).

219 Kõigepealt tuleb täpsustada, et arvestades kolmanda väite raames tehtud järeldusi hageja poolt keelatud kokkuleppes osalemise lõpetamise kuupäeva kohta 1999. aastal ning tema poolt keelatud kokkuleppes osalemise kohta ajavahemikul 29. maist 2001 kuni 19. veebruarini 2002, tuleb võtta seisukoht küsimuses, kas hagejal oli puhtalt passiivne või käsutäitja roll, ainult ajavahemiku suhtes 1997. aasta oktoobrist kuni 1999. aasta veebruarini.

220 Esiteks, mis puudutab nimetatud rikkumise ajavahemikku, siis ei saa hageja, soovides, et talle kohaldataks kergendavaid asjaolusid, tõsiseltvõetavalt väita, et teda sunniti keelatud kokkuleppes osalema. Nimelt isegi kui eeldada, et on tõendatud, et kartelli teised liikmed – mida ta nimetab „südamikuks” – avaldasid talle majanduslikku survet selleks, et ta täidaks kartelli kokkuleppeid, järgis ta siiski pärast kartelliga liitumist kartelli liikmete otsuseid, jäämata puhtalt passiivsesse või käsutäitja rolli rikkumises. Nagu on aga täpsustatud suunistes, vähendatakse trahvisummat ainult juhul, kui ettevõtjal on „puhtalt” passiivne või käsutäitja roll. Järelikult ei piisa sellest, et ettevõtja hoiab „madalat profiili” – isegi kui see osutub tõendatuks – kartelli olemasolu teatud perioodidel või selle teatud kokkulepete suhtes (vt selle kohta eespool punktis 105 viidatud kohtuotsus Jungbunzlauer vs. komisjon, punkt 254, ja eespool punktis 77 viidatud 8. oktoobri 2008. aasta kohtuotsus Carbone-Lorraine vs. komisjon, punkt 179).

- 221 Teiseks toetab seda hinnangut asjaolu, et asjassepuutuval ajavahemikul osales hageja väga regulaarselt kartelli koosolekutel. Nagu märgib ka komisjon, osales hageja 1997. aasta oktoobrist kuni 1998. aasta detsembrini kaheteistkümnest koosolekust kümnel (vt selle kohta vaidlustatud otsuse põhjendused 124, 128, 129, 131, 132, 142, 144, 146 ja 155), kusjuures ainsad koosolekud, millel hageja sel perioodil ei osalenud, toimusid 16. ja 22. oktoobril 1998 (vaidlustatud otsuse põhjendused 145 ja 152). Lisaks toimusid kaks nendest koosolekuteist tema ruumides. Need olid 20. oktoobri 1997. aasta koosolek (vaidlustatud otsuse põhjendus 128) ja 2. detsembri 1998. aasta koosolek (vaidlustatud otsuse põhjendus 146). Lõpuks nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 150, et ta leppis 2. juulil 1998 Dimon Italia, Deltafina ja Transcatabiga kokku ATI korraldatavas hankemenetluse pakutavas kõrgeimas hinnas.
- 222 Kolmandaks nähtub vaidlustatud otsusest (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 131), et 29. mail 1998 kutsus hageja Deltafina, Dimon Italia ja Transcatabi presidendid koosolekule, mis toimus 4. juunil 1998. Pärast seda koosolekut kutsus ta uue koosoleku kokku 2. juuliks 1998, mis toimus aga 4. juulil 1998. Viimati nimetatud koosolekul sõlmiti kirjalik leping, n-ö Villa Grazioli kokkulepe, mille koostas või pani kirja hageja esindaja ning milles kehtestati toortubakasortide Burley, Bright ja DAC ostuhinnad (vaidlustatud otsuse põhjendus 132).
- 223 Hageja hindab vääralt oma eesistuja rolli kartellikokkuleppe koosolekutel, mille raames ta valmistas seda kokkulepet ette, väites, et see roll seisnes sisuliselt ainult administratiivset laadi ülesannete täitmises ega andnud talle mingit kontrolli selle väljatöötamise või sõnastuse seisukohast. Nimelt see, et ta kutsus koosolekud kokku, pakkus välja nende päevakorra ja jagas koosolekut ettevalmistavaid materjale, ei ole kooskõlas sellise puhtalt passiivse käsutäitja käitumisega, kes hoiab madalat profiili. Niisuguste ülesannete täitmine näitab hageja heakskiitvat ja aktiivset hoiakut kartelli arendamisel, tegevuse jätkamisel ja kontrollimisel. Lisaks ei ole selles küsimuses vähetähtis asjaolu, et hageja president B. (kes äriühingut kontrollis) osales ise kartelli koosolekutel, kuigi tuleb arvestada, et sellel ettevõtjal ei olnud ei olnud sellist hierarhilist struktuuri nagu teistel kartelli liikmetel. Nende asjaolude alusel ei saa igal

juhul tuvastada, et hagejal oli „puhtalt passiivne või käsutäitja roll” (vt selle kohta analoogia alusel eespool punktis 105 viidatud kohtuotsus *Jungbunzlauer vs. komisjon*, punkt 257).

- 224 Samuti ei esita hageja konkreetseid asjaolusid ega tõendeid, nagu kartelli teiste liikmete avaldused, mis võiksid tõendada, et tema hoiak asjassepuutuvatel koosolekutel oli oluliselt erinev kartelli teiste liikmete hoiakust, olles vaadeldav puhtalt passiivse või käsutäitja rollina.
- 225 Lisaks, ettevõtjat, kes osales konkurentsivastase eesmärgiga koosolekutel, isegi kui tal ei olnud seal aktiivset rolli, tuleb pidada keelatud kokkuleppest osavõtjaks, välja arvatud juhul, kui ta tõendab, et ta avaldas avalikult erimeelsust õigusvastase tegevuse suhtes. Nimelt juba koosolekutel kohal viibimisega hageja nõustub või vähemalt paneb teised koosolekul viibijad uskuma, et ta nõustub põhimõtteliselt seal sõlmitud konkurentsivastase kokkuleppe sisuga (vt selle kohta eespool punktis 131 viidatud kohtuotsus *Aalborg Portland jt vs. komisjon*, punktid 81, 82 ja 85).
- 226 Nõustuda ei saa ka hageja selle argumendiga, milles sisuliselt väidetakse, et selle kohtupraktika sama range kohaldamine nii suure dimensiooniga ettevõtjale – kellel on tavaliselt olemas õigus- ja majandusteadmised ning infrastruktuurid, mis võimaldavad neil hõlpsamini kindlaks teha, et nende tegevus kujutab endast rikkumist ja olla teadlikud rikkumise tagajärgedest, mis tulenevad konkurentsioigusest – kui ka väikestele perekeskele ettevõtjale – kes ei pruugi teatud tegevust õigusvastaseks pidadagi – oleks ebaõiglane ja ebaproportsionaalne. Nimelt piisab, kui meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale võimaldab suuniste punkti 1A viies lõik komisjonil suurendada suurte ettevõtjate trahve, ent ei kohusta teda tagasihoidliku suurusega ettevõtjate trahvi vähendamaks. Arvestades lisaks, et käesoleva kohtuasja aluseks oleva kartellikokkuleppe kokkusobimatust konkurentsieskirjadega kinnitavad otseselt EÜ artikli 81 lõike 1 punktid a–c ning väljakujunenud kohtupraktika,

siis ei saa hageja väita, et ta ei tundnud piisavalt kohaldatavat õigust. Lisaks ilmneb vaidlustatud otsusest, et rikkumises süüdistatud ettevõtjad olid vägagi teadlikud, et kokkulepe, mille eesmärgiks oli hindade kindlaksmääramine, turu jagamine ja klientide jaotamine, on ebaseaduslik (vt selle kohta eespool punktis 89 viidatud kohtuotsus SNCZ vs. komisjon, punkt 82).

227 Selleks et konkurentsieeskirjade rikkumist saaks lugeda tahtlikult toimepanduks, ei ole kohtupraktika kohaselt igal juhul vaja, et ettevõtja pidi teadma nende eeskirjade rikkumisest, vaid piisab, et ta ei saanud mitte teada, et tema käitumise eesmärk oli konkurentsi kahjustada (Üldkohtu 6. aprilli 1995. aasta otsus kohtuasjas T-143/89: Ferriere Nord vs. komisjon, EKL 1995, lk II-917, ja eespool punktis 89 viidatud kohtuotsus SNCZ vs. komisjon, punkt 83).

228 Lisaks ei ole komisjon kohustatud trahve vähendama, kui ettevõtjad on väikesed või keskmise suurusega ettevõtjad. Ettevõtja suurust on arvesse võetud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 määratletud ülempiiriga ning suuniste sätetega. Peale nende suurust puudutavate kaalutluste ei ole mingit põhjust kohelda väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid teistest ettevõtjatest erinevalt. Asjaolu, et tegu on väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjatega, ei vabasta neid kohustusest järgida konkurentsieeskirju (vt selle kohta eespool punktis 89 viidatud kohtuotsus SNCZ vs. komisjon, punkt 84; vt selle kohta ka Üldkohtu 30. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas T-18/03: CD-Contact Data vs. komisjon, EKL 2009, lk II-1021, punkt 115).

229 Seega ei ole komisjon rikkunud suuniseid, jätmata tema suhtes kergendava asjaoluna arvesse võtmata tema puhtalt passiivset või käsutäitja rolli rikkumise toimepanemisel.

– Põhjenduse puudumine

- 230 Hageja väidab sisuliselt, et vaidlustatud otsus ei ole põhjendatud osas, mis puudutab nii tema passiivset rolli keelatud kokkuleppes, kui ka survet, mida talle selles osalemiseks avaldati.
- 231 Selle kohta tuleb märkida esiteks, et asjaolude hulgas, millele hageja vastuväiteteatise vastuses kergendavate asjaoludena konkreetselt viitas, ei ole välja toodud tema passiivset rolli rikkumises, ja teiseks, et komisjon ei ole tõesti seda kergendavat asjaolu vaidlustatud otsuses maininud.
- 232 Kuid argumendi aluseks ei saa olla asjaolu, et kergendavaid asjaolusid käsitlevas vaidlustatud otsuse osas ei selgitanud komisjon põhjuseid, miks ta leidis, et teatud asjaolusid, mida hageja vastuväiteteatise vastuses kergendavate asjaoludena välja tõi, ei tule arvesse võtta.
- 233 Oluline on meenutada, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et kuigi vastavalt EÜ artiklile 253 peab komisjon oma otsuseid põhjendama, märkides ära kõik faktilised asjaolud, millest sõltub otsuse õigustatus, ja kaalutlused, mis viisid komisjoni otsuse vastuvõtmiseni, ei nõua nimetatud säte, et ta esitaks kõik faktilised ja õiguslikud küsimused, mida haldusmenetluses käsitleti (Euroopa Kohtu 9. novembri 1983. aasta otsus kohtuasjas 322/81: *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin vs. komisjon*, EKL 1983, lk 3461, punktid 14 ja 15, ning eespool punktis 186 viidatud kohtuotsus *Fiskeby Board vs. komisjon*, punkt 127).

- 234 Vaidlustatud otsuse põhjendusest 380 nähtub, et komisjon vähendas hageja trahvi põhisummat 30%, olles hinnanud, milline oleks sobiv trahvi vähendamise määr kergendavate asjaolude eest üldiselt ja olles võtnud arvesse kõiki asjassepuutuvaid asjaolusid.
- 235 Seega tuleb see argument tagasi lükata. Järelikult tuleb neljanda väite esimene osa tervikuna tagasi lükata.

Väite teine osa, mille kohaselt komisjon ei võtnud nõuetekohaselt kergendava asjaoluna arvesse „kartelli eesmärkide pidevat häirimist” hageja poolt sellega, et ta ei täitnud süstemaatiliselt kartelli otsuseid

Poolte argumendid

- 236 Hageja väidab, et ta oli ka haldusmenetluses seisukohal, et ta ei täitnud kartelli otsuseid. Kokkulepete täitmata jätmine tema poolt oli täielik ja süstemaatiline ning seda mitte ainult peaaegu et terve 1999. aasta jooksul, vaid ka ajavahemikul 2001. aasta maist kuni 2002. aasta veebruarini. Mis puudutab perioodi 1997. aasta oktoobrist 1999. aasta veebruarini, siis on ka võimalik tugineda sellele, et hageja täitis kartelli otsuseid osaliselt ja juhuslikult, mille tõttu oleks tulnud trahvi vähendada kergendava asjaolu alusel, milleks oli rikkumist kujutavate kokkulepete täitmata või tegude tegemata jätmine.

- 237 Nimelt ei ole suunistes märgitud, et seda asjaolu kohaldatakse ainult juhul, kui kokkulepet ei täideta täielikult ja süstemaatiliselt. Nii oleks vastuolus diskrimineerimise keelu ja proportsionaalsuse põhimõttega see, et jäetakse tunnustamata, et kartellis osalenud ettevõtja täitis asjassepuutuvaid kokkuleppeid ainult osaliselt, sest nii ei täidetak kohustust eristada rikkumises osalenud kõigi ettevõtjate individuaalsete tegevuste erinevaid raskusastmeid.
- 238 Käesoleva väite lõpuks palub hageja seega Üldkohtult vaadata uuesti üle määr, mille võrra tema trahvi põhisummat vähendati ja suurendada seda määra oluliselt, võttes kergendava asjaoluna arvesse talle avaldatud survet ja tema puhtalt passiivset rolli ning selle kergendava asjaolu tõttu avaldatud tegelikku mõju, milleks oli kartelli eesmärkide pidev häirimine.
- 239 Komisjon palub neljanda väite teine osa tagasi lükata.

Üldkohtu hinnang

- 240 Väite käesolevas osas leiab hageja, et tema trahvi tuleks vähendada endast „rikkumist kujutavate kokkulepete täitmata või tegude tegemata jätmise” eest, mis on üks suuniste punktis 3 ette nähtud kergendavatest asjaoludest. Tema hinnangul ei väljenda trahvi põhisumma vähendamine 30% täielikult kergendavat asjaolu, milleks oli kartelli eesmärkide pidev häirimine, mis tegelikkuses seisnes kartelli otsuste reaalses süstemaatilises täitmata jätmises.

²⁴¹ Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et komisjon on kohustatud keelatud kokkuleppe täitmata jätmise tunnistama kergendavaks asjaoluks vaid siis, kui ettevõtja, kes sellele asjaolule tugineb, on võimeline tõendama, et ta on selgelt ja märgatavalt olnud keelatud kokkuleppe täitmise vastu nii, et ta häiris ise selle toimimist, ja et ettevõtja ei jätnud lepinguga nõustumise muljet ega õhutanud seega teisi ettevõtjaid keelatud kokkuleppet täitma (eespool punktis 180 viidatud kohtuotsus Daiichi Pharmaceutical vs. komisjon, punkt 113, ja eespool punktis 77 viidatud 8. oktoobri 2008. aasta kohtuotsus Carbone-Lorraine vs. komisjon, punkt 196). Ettevõtjatel oleks liiga kerge minimeerida suure trahvi maksmise riski, kui nad võiksid saada kasu ebaseaduslikust kokkuleppest ja seejärel nõuda trahvi vähendamist selle eest, et nende roll rikkumise täideviimises oli üksnes piiratud, kuigi nende suhtumine on õhutanud teisi ettevõtjaid tegutsema konkurentsi rohkem kahjustaval viisil (eespool punktis 73 viidatud kohtuotsus Mannesmannröhren-Werke vs. komisjon, punktid 277 ja 278, ning eespool punktis 103 viidatud kohtuotsus Itochu vs. komisjon, punkt 145).

²⁴² Samuti ei ole suunistes märgitud, et komisjonil tuleb alati eraldi arvesse võtta nende suuniste punktis 3 loetletud igat kergendavat asjaolu. Järelikult ei ole ta selle kohtupraktika kohaselt kohustatud tegema nende alusel lisavähendamist automaatselt, kuna seda, kas trahvi võimalik vähendamine kergendavate asjaolude esinemisel on asjakohane, tuleb hinnata igakülgset ja tuleb võtta arvesse kõiki asjassepuutuvaid asjaolusid tervikuna.

²⁴³ Komisjon täpsustab vaidlustatud otsuse põhjenduses 380 järgmist:

„Romana Tabacchi ei osalenud kartelli osas tegevustes (nimelt peamiselt nendes, mis olid seotud otseostudega tootjatelt, kellelt ta hakkas piiratud koguseid ostma alles 2000. aastal) [...] Lisaks häiris Romana Tabacchi tegevus pidevalt kartelli eesmärke

niivõrd, et teised osalejad pidid koos arutama, kuidas sellele tegevusele reageerida [...] Nende asjaolude tõttu tuleb Romana Tabacchi trahvi põhisummat vähendada 30%.”

244 Nagu märgib õigesti komisjon, nähtub juba üksi selle põhjenduse lugemisest, et asjaolu, millele hageja väite käesolevas osas viitab, on juba nõuetekohaselt arvesse võetud.

245 Kõigist eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et hageja poolt selle väite raames esitatud etteheited ja argumendid tuleb põhjendamatus tõttu tagasi lükata.

6. Viies väide, mille kohaselt on trahv ebaõiglane ja ebaproportsionaalne hageja varalise struktuuri ning reaalse maksevõime seisukohast

Poolte argumendid

246 Hageja on seisukohal, et talle määratud trahv, mis võrdus peaaegu tema aktsiakapitali kahekordse summaga, on ebaõiglane ja ebaproportsionaalne. Täpsemalt, käesolev asi on hea näide komisjoni „halvast haldusest”. Nimelt on trahvi arvutamisel teostatava kaalutusõiguse kuritarvitamine komisjoni poolt käesolevas asjas ebatavaliselt raske, kuna sellega kaasnes trahvide eest kaitse andmine kartelli kõige suurematele ja võimsamatele liikmetele, mille tagajärjel jõuti eriti ebaõiglase lõpptulemuseni. Komisjoni hoolimatus ja pealiskaudsus hageja suhtes tekitas paradoksaalse olukorra, sest tema

oli ettevõtja, kellele määrati protsentuaalselt kõige raskem karistus, st 10 % käibest, ja seetõttu tuleb tal sisuliselt turult lahkuda, kuigi ta oli ainus ettevõtja, kes kartelli stabiilsuse ohtu seadis ja osales selles lühikest aega, kusjuures tema osalus piirdus vaid kartelli mõne aspektiga.

²⁴⁷ Vaidlustatud otsuses läbi viidud kartelli „südamikku” kuuluvate ettevõtjate – kellele anti kaitse trahvide eest – ja hageja ebaõiglane kategooriatesse liigitamine tulenes sellest, et suuniseid kohaldati automaatselt ja formaalselt, mis on aga vastuolus karistuste individualiseerimise ja astmestikku paigutamise nõudega.

²⁴⁸ Hageja toonitab ka, et tema trahvi summa enne, kui sellele kohaldati ülempiiri 10 % käibest, mis on ette nähtud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 (8,75 miljonit eurot), oli rohkem kui 42% tema 2004/2005 majandusaasta käibest, samas kui Deltafinale määratud trahv (30 miljonit eurot) oli vaid 31 % tema sama perioodi käibest. Komisjon oleks pidanud ette nägema sellist „kõrvalmõju”, pöörates sellele lõppotsuse staadiumis suuniste kohaldamisel maksimaalselt tähelepanu.

²⁴⁹ Lisaks, hagejale määratud trahv mitte ainult ei riku proportsionaalsuse põhimõtet, vaid sellel puudub sisuliselt ka kasulik mõju, sest see seab tagasipöördumatult ohtu tema allesjäämise. Nimelt kuna trahv võrdub umbes hageja aktsiakapitali kahekordse summaga, võib see juhul, kui see ära maksta, kaasa tuua tema likvideerimise.

250 Lisaks viitab hageja suuniste punkti 5 alapunktile b, mida tuleb tõlgendada nii, et ettevõtja on maksevõimetu juhul, kui suuresummalise rahalise karistuse määramine võib talle tekitada väga suuri rahalisi ja majanduslikke raskusi või isegi tekitada olukorra, kus kohe tuleb algatada tema likvideerimis- või maksejõuetusmenetlus, mis toob kaasa tema pankroti. Veel meenutab ta, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt mängib ettevõtja tegelik maksevõime rolli ainult vastavates ühiskondlikes oludes, st kui trahvi tasumise tagajärjel suureneb tööpuudus või kui majandussektoris, kus hageja tegutseb, halveneb olukord eelneval turul või järelturul. Hageja on seisukohal, et talle määratud trahv toob endaga kaasa sellise olukorra halvenemise tootmisahela eelneval turul.

251 Nimelt nagu kinnitab põllumajandustoodete keskühistu (Centro cooperativo agroalimentare, CECAS) direktori, põllumajandus- ja toiduaineühistute üleriigilise liidu (Federazione nazionale delle cooperative agricole e agroalimentari, Fedagri) asepresidendi ning selle organisatsiooni „Tubaka” komitee (Consulta Tabacco) presidendi F. 16. jaanuari 2006 avaldus, tähendab hageja kadumine turult Itaalias tegutsevate ettevõtjate toodetava tubaka ekspordi kadumist või drastilist vähenemist, sest ta on nende jaoks vahendaja ekspordimisel teatud „nišiturgudele”. Hageja väidab, et tema kadumisel on äärmiselt halvad tagajärjed Itaalia musta tubakat sektorile ja tubakasordile (Burley), mida toodetakse Bénéventi (Itaalia) piirkonnas. Kui hageja turult kaob, ei leia tema turustatavate tubakasortide tootjad enam ületootmise tõttu turgu ning sellel on mõju tööhõivele ja üldisemalt nende piirkondade majandusele, mis tegelevad peamiselt põllumajandusega.

252 Samuti ei vastaks tema kadumine turult üldse eesmärgile edendada konkurentsi ja turgu, mis tõmbuks veelgi rohkem koomale. Nimelt arvestades, et 13. mail 2005 toimus Ühendriikides Dimoni ja SCC ühinemine, mille tagajärjel tekkis Alliance One

ning mille tulemusel lahkusid turult nende vastavad Itaalia tütaretttevõtjad Dimon Italia ja Transcatab, on Itaalia tubakaturg ainult ühe töötleva, Deltafina kätes. Seega oleks komisjoni määratud trahvi 2 miljonit eurot maksmise tagajärg see, et hageja kaoks turult ja sellest saaks suurimat kasu Deltafina, kes on viimane oluline töötleva Itaalias.

- 253 Niivõrd ebaproportsionaalse karistuse määramisega jättis komisjon käesolevas asjas tähelepanuta „eripreventsiooni” aspekti ja määras õigusvastase „näidiskaristuse”.
- 254 Komisjon palub väite tagasi lükata.

Üldkohtu hinnang

- 255 Sisuliselt väidab hageja, et vaidlustatud otsuses määras komisjon talle trahvi, millega rikuti nii proportsionaalsuse põhimõtet kui ka jäeti arvesse võtmata tema reaalsel maksevõimet vastavates ühiskondlikes oludes.
- 256 Selle kohta märgib hageja esiteks üldiselt, et vaidlustatud otsuses määras komisjon talle tema käibe ja aktsiakapitali seisukohast ebaõiglase ja ebaproportsionaalse trahvi, mis ohustab tõsiselt tema allesjäämist.

257 Kuid kõigepealt tuleb meenutada, et väär on hageja argument, mille kohaselt karistus, mis võrdub määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud ülempiiriga 10 % kogukäibest, on kõige suurem võimalik karistus. Nimelt nagu nähtub ka kohtupraktikast, on sellel ülempiiril seega eripärane ja iseseisev eesmärk võrreldes rikkumise raskusastme ja kestuse kriteeriumide eesmärgiga, nimelt vältida, et määrataks selliseid trahve, mille osas võib arvata, et ettevõtjad ei suuda neid tasuda, kui silmas pidada nende ettevõtjate suurust, mis on – olgugi et ligikaudselt ja mittetäielikult – määratud kogukäibe põhjal (eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punktid 280 ja 282, ning Üldkohtu 8. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-52/03: Knauf Gips vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 452). Seega vastupidi sellele, mida arvab hageja, on nimetatud seadusandja ettenähtud piir ühetaoliselt kohaldatav kõigile ettevõtjatele ja see on väljendatud sõltuvalt iga ettevõtja suurusest, eesmärgiga vältida ülemäära suuri ja ebaproportsionaalseid trahve (vt selle kohta eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punkt 281, ja eespool viidatud kohtuotsus Knauf Gips vs. komisjon, punkt 453 ja seal viidatud kohtupraktika). Selle piiri ainus võimalik tagajärg on see, et raskusastme ja kestuse kriteeriumide põhjal arvutatud trahvisummat vähendatakse kuni lubatud ülempiirini, kui see peaks seda piiri ületama. Ülempiiri kohaldamine tähendab, et ettevõtja ei maksa kogu trahvi, mida nende kriteeriumide põhjal tuleks üldjuhul maksta (vt eespool viidatud kohtuotsus Knauf Gips vs. komisjon, punkt 454 ja seal viidatud kohtupraktika).

258 Edasi, mis puudutab argumenti, et talle määratud trahv seadis tõsiselt ohtu tema allesjäämise ja võib viia tema lõpetamiseni, siis tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole komisjonil kohustust trahvisumma kindlaksmääramisel arvestada ettevõtja puudulikku majanduslikku olukorda, kuna sellise kohustuse tunnustamine viiks turutingimustele halvemini kohandunud ettevõtjatele õigustamatu konkurentsieelise andmiseni (eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punkt 327, ja 29. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-308/04 P: SGL Carbon vs. komisjon, EKL 2006, lk I-5997, punkt 105; vt eespool punktis 212 viidatud kohtuotsus Union Pigments vs. komisjon, punkt 175 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 28. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas T-452/05: BST vs. komisjon,

EKL 2010, lk II-1373, punkt 95). Lisaks ei ole hageja käesolevas asjas seda argumenti üldse esitanud haldusmenetluses.

259 Teiseks, mis puudutab hageja argumenti, milles täpsemalt võrreldakse tema trahvi lähtesummat – mis moodustas 42 % tema käibest – Deltafinale määratud trahvi lähtesummaga – mis moodustas ainult 31 % viimase käibest –, siis tuleb meenutada, et ainult trahvi lõppsummat tuleb vajaduse korral vähendada, et see ei ületaks määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud ülempiiri. See säte ei keela komisjonil oma arvutuse käigus viidata nimetatud ülempiirist suuremale vahesummale, kui lõpuks määratud trahvisumma seda piiri ei ületa (vt selle kohta eespool punktis 109 viidatud kohtuotsus PVC II, punktid 592 ja 593, ning eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punkt 278; vt selle kohta ka eespool punktis 97 viidatud kohtuotsus Tokai Carbon jt vs. komisjon, punkt 367). Seega komisjon ei ole üheski suuniste kohaldamise etapis kohustatud tagama, et trahvide vahesummad väljendaksid kõiki asjaomaste ettevõtjate kogukäivete vahel esinevaid erinevusi (Üldkohtu 6. mai 2009. aasta otsus kohtuasjas T-116/04: Wieland-Werke vs. komisjon, EKL 2009, lk II-1087, punkt 87). Lisaks, kuna komisjon ei ole ka kohustatud tagama, et ettevõtjate trahvide lõppsummad, milleni tema arvutused viivad, väljendavad kõiki ettevõtjate käivete erinevusi, ei saa hageja talle käesolevas asjas ette heita, et protsendina kogukäibest määrati talle suurem trahv kui Deltafinale (vt selle kohta eespool punktis 69 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punkt 315; vt selle kohta ka eespool punktis 89 viidatud kohtuotsus SNCZ vs. komisjon, punkt 114).

260 Lisaks vastupidi sellele, mida väidab hageja ei nõua määruse nr 1/2003 artikli 23 lõige 2, et kui trahvid määratakse mitmele samas rikkumises osalenud ettevõtjale, siis väikese või keskmise suurusega ettevõtjale määratud trahv ei tohi käibe protsendilt olla kõrgem suurtele ettevõtjatele määratud trahvidest. Nimelt ilmneb sellest sättest, et nii väikese ja keskmise suurusega kui ka suurte ettevõtjate puhul tuleb trahvisumma

määramisel arvesse võtta rikkumise raskusastet ja kestust. Tuleb veel kord toonitada, nagu juba märgitud eespool punktis 228, et komisjon ei ole kohustatud trahve vähendada, kui ettevõtjad on väikesed või keskmise suurusega ettevõtjad. Nimelt ei ole mingit põhjust kohelda väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid teistest ettevõtjatest erinevalt. Asjaolu, et tegu on väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjatega, ei vabasta neid kohustusest järgida konkurentsieeskirju.

- 261 Kolmandaks, mis puudutab hageja argumente seoses komisjoni vajadusega võtta arvesse tema reaalselt maksevõimet „vastavates ühiskondlikes oludes” suuniste punkti 5 alapunkti b tähenduses, siis tuleb märkida, et isegi kui need argumendid on asjakohased, ei nähtu ühestki toimiku materjalist, et hageja oleks haldusmenetluses väitnud, et esinevad sellised „olud” või tõstatanud oma reaalse maksevõimega seotud küsimusi.
- 262 Alles kohtumenetluses väitis hageja, et tema kadumine turult trahvi suure summa tõttu toob endaga kaasa esiteks tootmisahela eelneval turul olukorra halvenemise, kuna tema kadumine tähendaks Itaalia tegutsevate teatud ettevõtjate toodetava tubaka ekspordi kadumist või drastilist vähenemist ja teiseks äärmiselt halbu tagajärgi tööhõivele ja majandusele puudutatud piirkondades, kus tegeletakse peamiselt põllumajandusega, sest hageja on ainus, kes ostab musta tubakat selle tootmisharu ühistute moodustatud kõige olulisematelt konsortsiumitelt ja kes ostab ka üht tubakasorti (Burley), mida toodetakse Bénéventi piirkonnas.
- 263 Seega ei saa hageja praegu enam komisjonile ette heita puuduseid uurimises seoses suuniste punkti 5 alapunkti b kohaldamisega, mille ulatust on uuritud näiteks vaidlustatud otsuse põhjenduses 384, mis puudutas argumenti, mille sel teemal esitas Transcatat oma vastuses vastuväiteteatisele.

264 Kõigist eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et hageja poolt viienda väite raames esitatud etteheited ja argumendid tuleb põhjendamatus tõttu tagasi lükata.

7. Üldkohtu täieliku pädevuse teostamine ja trahvi lõppsumma kindlaksmääramine

265 Üldkohtule vastavalt EÜ artiklile 229 määruse nr 1/2003 artikliga 31 antud täielik pädevus annab Üldkohtule lisaks puhtale karistuste õiguspärasuse kontrolli õigusele – mille raames võib Üldkohus üksnes tühistamishagi rahuldamata jätta või vaidlustatud akti tühistada – ka õiguse asendada komisjoni hinnang enda omaga ja järelkult teha vaidlustatud akti muutev kohtuotsus, isegi kui ta seda ei tühistata, et kõigi faktiliste asjaoludega arvestades muuta muu hulgas trahvi, kui tal on palutud anda hinnang trahvisummale (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-3/06 P: *Groupe Danone vs. komisjon*, EKL 2007, lk I-1331, punktid 61 ja 62, ning eespool punktis 69 viidatud 3. septembri 2009. aasta kohtuotsus *Prym ja Prym Consumer vs. komisjon*, punkt 86 ja seal viidatud kohtupraktika).

266 Oluline on märkida, et oma olemuselt ei ole trahvi kindlaksmääramine Üldkohtu poolt täpne aritmeetiline tehe. Üldkohus ei ole oma täieliku pädevuse teostamisel seotud ka komisjoni arvutustega või tema suunistega (vt selle kohta eespool punktis 55 viidatud kohtuotsus *BASF ja UCB vs. komisjon*, punkt 213 ja seal viidatud kohtupraktika), vaid ta peab kõiki kohtuasja asjaolusid arvesse võttes ise hinnangu andma.

267 Üldkohtu poolt eespool teise ja kolmanda väite raames antud hinnangust tuleneb, et trahvisumma arutamisel hindas komisjon vääralt faktilisi asjaolusid seoses hageja

poolt kartellis osalemise kestusega ja teiseks rikkus tema osaluse osakaalu hindamisel võrdse kohtlemise põhimõtet.

- ²⁶⁸ Mis puudutab komisjoni rikkumist seoses hageja rikkumise kestuse arvutamisega, siis tuleb märkida, et nagu tuvastatud eespool punktis 30, heitis komisjon talle ette töötlejate kokkuleppes osalemist 1997. aasta oktoobrist kuni 19. veebruarini 2002, kusjuures viimati nimetatud kuupäev vastab rikkumise lõppkuupäevale ja hageja osalus oli peatatud ajavahemikul 5. novembrist 1999 kuni 29. maini 2001 (vaidlustatud otsuse põhjendused 302 ja 378). Kuna hageja osalus ketsis enam kui kaks aastat ja kaheksa kuud, suurendas komisjon tema trahvi 25%. Trahvi põhisummaks määrati seega 12,5 miljonit eurot (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 379).
- ²⁶⁹ Kuid nagu ka märgitud kolmanda väite hindamise raames (vt eespool punktid 134–143 ja 150–165), asus komisjon vääralt seisukohale, et hageja osales sel ajavahemikul keelatud kokkuleppes ja et ta peatas oma osaluse 1999. aasta novembrist kuni 2001. aasta maini. Nimelt mis puudutab perioodi kuni 5. novembrini 1999, siis tuleneb muu hulgas eespool punktides 134–149 esitatud kaalutlustest, et komisjon pidas seda kuupäeva alusetult kuupäevaks, mil hageja kartellis osalemise lõpetas, kuna tõendid, mida ta vaidlustatud otsuses selles küsimuses hindas, nagu ka muud toimiku materjalid, võimaldasid tal tuvastada, et see osalus kestis ainult kuni 1999. aasta veebruarini.
- ²⁷⁰ Hageja poolt ajavahemikul 29. maist 2001 kuni 19. veebruarini 2002 kartellis väidetava osaluse taastamise osas tuleneb muu hulgas eespool punktides 150–164 esitatud kaalutlustest, et kõik need kaudsed tõendid koos, millele komisjon tugines, ei ole piisavad, et järeldada, et hageja osales eespool viidatud ajavahemikul keelatud kokkuleppes ning seega on komisjon faktilisi asjaolusid vääralt hinnanud, tuvastades, et hageja liitus sel ajavahemikul uuesti kartelliga.

- 271 Arvestades eespool esitatud kaalutlusi, tuleb rikkumise kestust, mida trahvisumma kindlaksmääramisel aluseks võetakse, vähendada kuueteistkümnenele kuule.
- 272 Mis puudutab muid komisjoni toime pandud rikkumisi, siis tuleneb eespool punktide 176–195, et vaidlustatud otsuses on rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet sellega, et komisjon lähtus hageja trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel aastast 2001.
- 273 Nimelt tuleneb vaidlustatud otsuse põhjendustest 370–373, et komisjon määratles keelatud kokkuleppe poolteks olnud ettevõtjate osakaalu lähtudes nende turuosadest rikkumise viimasel täisaastal.
- 274 Kuid otsus lähtuda aastast 2001, mida eespool punktides 182–186 esitatud põhjustel ei saa igal juhul pidada hageja poolt rikkumises osalemise viimaseks täisaastaks, viis selleni, et komisjon võttis arvesse hageja turuosa 8,86 % (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 40). See turuosa oli aga tunduvalt suurem kui see, mis oli hagejal tema rikkumises osalemise viimasel täisaastal, milleks oli vastavalt 2,71 % 1998. aastal, nagu nähtub vaidlustatud otsuse joonealuses märkuses nr 21 mainitud hagejalt pärit teatest (vt selle kohta ka eespool punkt 191), mille komisjon pärast Üldkohtu võetud menetlust korraldavat meetet toimikusse esitas.
- 275 Seega kuna 2001. aasta hageja turuosa, millest komisjon lähtus, ning Mindo ja Transcatabi turuosade erinevus ei olnud väidetavalt märkimisväärne, sest need jäid kõik vahemikku umbes 9–11 % (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 373), järeldas komisjon, et

need kolm töötajat võib liigitada samasse kategooriasse, mille trahvi lähtesummaks määrati 10 miljonit eurot, summa, mis arvestades eespool esitatud kaalutlusi ei vältenda hageja „osakaalu” ja tema õigusvastase tegevuse tõenäolisi tagajärgi.

- ²⁷⁶ Sellest tuleneb, et komisjoni vea tõttu, mille ta tegi sellega, et ta võttis aluseks hageja turuosa 2001. aastal, liigitas ta hageja väärtalt ettevõtjate kategooriasse, kuhu ta ei oleks pidanud kuuluma, mis lõpuks viis selleni, et komisjon määras hagejale trahvi lähtesumma, mis oli ebaoproportsionaalne tema tegeliku suhtelise osakaaluga rikkumises.
- ²⁷⁷ Seega komisjoni vead esiteks hageja poolt rikkumises osalemise kestuse hindamisel ning teiseks hageja turuosa määratlemisel ja seetõttu tema liigitamisel samasse kategooriasse ettevõtjatega, kellel oli erinev suurus ja osakaal kartellis, viisid komisjoni selleni, et ta omistas hagejale kartellis sisuliselt rolli, mis oli sarnane kolme ülejäänud töötleja, st Deltafina, Dimon Italia ja Transcatabi rollile.
- ²⁷⁸ Tuleb märkida, et hageja osalus keelatud kokkuleppes erineb selgelt kolme ülejäänud töötleja osalusest, kusjuures viimased kuulusid kõik rahvusvahelistesse kontsernidesse. Viimati nimetatud töötledjad olid ainsana isikud, kes kartelli löid ja kes osalesid kõigis osategudes rikkumise algusest peale kuni selle lõpuni. Lisaks erinevalt hagejast olid kõik kolm eespool viidatud töötletajat liikmed APTI-s (vaidlustatud otsuse põhjendus 45), mille tegevust nad üritasid mõjutada (vaidlustatud otsuse põhjendus 244). Lõpuks, nagu nähtub ka vaidlustatud otsusest (vt muu hulgas põhjendus 380), osales hageja keelatud kokkuleppes mitte ainult katkendlikult, vaid ta tegutses selles osaledes ka kartelli tegevust häirides.

279 Lisaks tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et EÜ artikli 81 rikkumiste eest määratavate trahvide – nagu need on ette nähtud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 – eesmärk on karistada ettevõtjaid õigusvastase tegevuse eest ja hoiatada nii neid kui ka ülejäänud ettevõtjaid liidu konkurentsieeskirjade rikkumise eest tulevikus (vt selle kohta Euroopa Kohtu 17. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-413/08 P: *Lafarge vs. komisjon*, EKL 2010, lk II-1373, punkt 102 ja seal viidatud kohtupraktika). Nii on ettevõtja suuruse ja koguvahendite arvessevõtmine trahvi hoiatava mõju tagamiseks seotud mõjuga, mida nimetatud ettevõtjale soovitakse avaldada, kuna karistus ei tohi olla tühine võrreldes ettevõtja finantsilise suutlikkusega (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus *Lafarge vs. komisjon*, punkt 104).

280 Veel tuleb ka meenutada, et proportsionaalsuse põhimõtte nõuab, et institutsioonide aktid ei läheks kaugemale sellest, mis on asjassepuutuvate õigusnormidega taotletavate õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks sobiv ja vajalik, ning juhul, kui on võimalik valida mitme sobiva meetme vahel, tuleb rakendada kõige vähem piiravat meetet, ning tekitatud piirangud peavad olema vastavuses seatud eesmärkidega (vt eespool punktis 104 viidatud kohtupraktika). Sellest järeldub, et trahvid ei tohi olla liiga suured võrreldes taotletavate eesmärkidega, st konkurentsieeskirjade järgimise eesmärgiga, ja konkurentsieeskirjade rikkumise eest ettevõtjale määratud trahvi suurus peab olema proportsionaalne rikkumisega, mida tuleb hinnata tervikuna, arvestades eelkõige rikkumise raskust (vt eespool punktis 105 viidatud kohtupraktika).

281 Käesolevas asjas on hageja väike ettevõtja, mille aktsiakapital oli 2005. aastal vaid 1,1 miljonit eurot ning mille aktsionärideks oli perekond, arvestades, et selle aktisid kuulusid vaid kahele füüsilise isikule, abikaasadele B. (eespool punktis 45 viidatud määrus *Romana Tabacchi vs. komisjon*, punktid 70 ja 123). Samuti nähtub käesolevat asja puudutavas ajutiste meetmete kohaldamise menetluses tuvastatust, et kuna hageja pidi trahvi 1 000 000 eurot maksmise riski katteks moodustama reservi, otsustas ta 2005. aastal müüa Pianella maakonnas Cerratinas (Itaalia) asuva tehase, mistõttu

vähenes tema kinnisvara väärtus summani, mis oli väiksem kui komisjoni poolt talle määratud trahv (eespool punktis 45 viidatud määrus Romana Tabacchi vs. komisjon, punktid 87 ja 107).

282 Trahvisumma 2,05 miljonit eurot raamatupidamises kirjendamise osas täpsustab hageja ajutiste meetmete kohaldamise menetluses, ilma et komisjon talle selles küsimuses vastu vaidleks, et codice civile (Itaalia tsiviilseadustik) artikkel 2447 ja artikli 2484 neljas lõik näevad ette, et bilansi passivasse aktsiakapitali kahekordse väärtusega võrduva kohustuste kirje tegemine, nagu käesoleval juhul teha tuleks, muudab aktsiakapitali olematuks. Täpsemalt, aktsiaseltsi (SpA) aktsiakapitali vähendamine seadusega ettenähtud alampiirist madalamale tasemele tähendab, et valida on kahe võimaluse vahel: äriühing likvideerida või rekapiitalizeerida (vt selle kohta eespool punktis 45 viidatud määrus Romana Tabacchi vs. komisjon, punktid 88 ja 123). Ajutiste meetmete kohaldamise menetluses tuvastatust nähtub, et alates 13. juulist 2006 tõendas hageja õiguslikult piisavalt, et tema ega tema kaks aktsionäri ei olnud võimelised andma kas või pangagarantiina tagatist komisjoni määratud trahvisummas 2,05 miljonit eurot (eespool punktis 45 viidatud määrus Romana Tabacchi vs. komisjon, punktid 100–122). Eriti tuleb toonitada, et on selge, et hageja aktsionärid ei suuda hankida kogu trahvisumma suurust pangagarantiid ning seega ei saa nad ka igal juhul teha äriühingu kapitali piisavat sissemakset, et vältida selle likvideerimist (vt selle kohta eespool punktis 45 viidatud määrus Romana Tabacchi vs. komisjon, punkt 123). Ka pangad, kellega hageja tavaliselt arveldas, olid lõpetanud talle arvelduskrediidi andmise tema olukorra halvenemise tõttu (eespool punktis 45 viidatud määrus Romana Tabacchi vs. komisjon, punkt 85). Lisaks ei viita käesolevas asjas ükski asjaolu sellele, et nimetatud olukorra halvenemine oli seotud pettusega, mille eesmärk oli vältida trahvi maksmist.

- 283 Arvestades neid asjaolusid, leiab Üldkohus, et trahv summas 2,05 miljonit eurot, mille komisjon 20. oktoobril 2005 määras, takistab iseenesest hageja lõpetamist ja seetõttu tema kadumist turult, millel võib ka olla olulisi kahjulikke tagajärgi, millele hageja viitab viiendas väites.
- 284 Arvestades eespool esitatud kaalutlusi ja pöörates eriti tähelepanu varem tuvastatud õigusrikkumiste kumulatiivsusele ja hageja nõrgale majanduslikule seisule, asub Üldkohus seisukohale, et kohtuasja kõiki asjaolusid õiglaselt hinnates tuleb hageja trahvi lõppsummaks määrata 1 000 000 eurot. Nimelt võimaldab selline trahv tõhusalt karistada hageja õigusvastase tegevuse eest nii, et see karistus ei ole tähtsusetu, olles ka piisavalt hoiatav. Sellest summast suurem trahv oleks ebaproportsionaalne tuvastatud hageja rikkumisega, seda tervikuna hinnates.
- 285 Käesolevas asjas on trahv summas 1 000 000 eurot õiglane karistus hagejale süüks pandud tegevuse eest.
- 286 Arvestades kõiki eespool esitatud kaalutlusi, tuleb esiteks tühistada vaidlustatud otsuse artikli 1 punkt b osas, milles komisjon tuvastas, et hageja osales rikkumises kauem kui 1999. aasta veebruarini, teiseks määrata hageja trahviks 1 000 000 eurot ja kolmandaks jätta hagiavaldu ülejäänud osas rahuldamata.

Kohtukulud

- 287 Kodukorra artikli 87 lõike 2 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Sama sätte lõike 3 esimese lõigu kohaselt võib Üldkohus juhul, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, otsustada kulude jaotuse.
- 288 Käesolevas asjas rahuldati enamik hageja nõuetest. Seetõttu otsustab Üldkohus kohtuasjas asjaolusid õiglaselt hinnates, et komisjoni kohtukulud tuleb jätta tema enda kanda ja temalt tuleb mõista välja hageja kohtukulud.
- 289 Mis puudutab ajutiste meetmete kohaldamise menetlust kohtuasjas T-11/06 R, siis arvestades Üldkohtu presidendi 13. juuli 2006. aasta määrust, otsustab Üldkohus, et komisjoni kohtukulud selles menetluses tuleb jätta tema enda kanda ja temalt tuleb mõista välja ka hageja kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kolmas koda)

otsustab:

- 1. Tühistada komisjoni 20. oktoobri 2005. aasta otsuse K(2005) 4012 (lõplik) [EÜ] artikli 81 lõike 1 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/C38.281/B2 – Toortubakas, Itaalia) artikli 1 punkt b osas, milles Euroopa Komisjon**

tuvastas, et Romana Tabacchi Srl osales rikkumises kauem kui 1999. aasta veebruarini.

- 2. Määrata Romana Tabacchile trahv summas 1 000 000 eurot.**
- 3. Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.**
- 4. Jätta komisjoni kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja Romana Tabacchi kohtukulud.**
- 5. Kohtuasjas T-11/06 R jätta komisjoni kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja Romana Tabacchi kohtukulud.**

Azizi

Cremona

Frimodt Nielsen

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 5. oktoobril 2011 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse taust	II - 6698
1. Haldusmenetlus	II - 6699
2. Vaidlustatud otsus	II - 6701
Trahvide lähtesummade kindlaksmääramine	II - 6702
Raskus	II - 6702
Erinev kohtlemine	II - 6703
Trahvide põhisumma kindlaksmääramine	II - 6705
Kergendavad asjaolud	II - 6706
Määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 kehtestatud trahvi ülemmäär	II - 6708
Koostööteatise kohaldamine	II - 6708
Trahvi lõppsummad	II - 6709
Menetlus ja poolte nõuded	II - 6710
Õiguslik käsitus	II - 6712
1. Taotlus esitada tõendeid tunnistajate abil	II - 6713
	II - 6791

2. Esimene väide, mis puudutab puudulikku uurimist, põhjenduse puudumist või ebaloogilisust ning võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist seoses sellega, et komisjon jättis trahvi lähtesumma arvutamisel arvesse võtmata, et keelatud kokkuleppel ei olnud tegelikku mõju turule II - 6713
- Poolte argumendid II - 6713
- Üldkohtu hinnang II - 6716
- Üldised tähelepanekud II - 6717
- Trahvi kindlaksmääramisel selle arvesse võtmata jätmine, et kokkuleppega ei avaldatud turule tegelikku mõju II - 6721
- Võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtete rikkumine II - 6727
- Põhjenduse puudumine ja selle ebaloogilisus II - 6729
3. Kolmas väide, et põhjendus ja uurimine on puudulikud ning tõendamiskoormise reegleid on rikutud hageja poolt väidetavas rikkumises osalemise kestuse tuvastamise küsimuses II - 6731
- Poolte argumendid II - 6731
- Üldkohtu hinnang II - 6735
- Kuupäev, mil hageja 1999. aastal lõpetas osalemise keelatud kokkuleppes II - 6739
- Hageja osalemine keelatud kokkuleppes 29. maist 2001 kuni 19. veebruarini 2002 II - 6744
- Deltafina poolt 29. mail 2001 saadetud faks II - 6745
- 16. novembri 2001 ja 8. jaanuari 2002. aasta koosolekud II - 6747

4. Teine väide, mis puudutab põhjenduse ebaloomilisust ja võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist trahvi lähtesumma astmestikku paigutamisel	II - 6750
Poolte argumendid	II - 6750
Üldkohtu hinnang	II - 6754
5. Neljas väide, mis puudutab trahvi liiga väikest vähendamist hageja „häiriva” rolli eest ning muude kergendavate asjaolude arvessevõtmata jätmist	II - 6761
Väite esimene osa, mille kohaselt ei võtnud komisjon kergendava asjaoluna arvesse hagejale avaldatud survet ning tema puhtalt passiivset rolli	II - 6761
Poolte argumendid	II - 6761
Üldkohtu hinnang	II - 6764
– Argument, et arvesse ei ole võetud asjaolu, et hagejat sunniti keelatud kokkuleppes osalema	II - 6765
– Argument, et arvesse ei ole võetud hageja puhtalt passiivset või käsutäitja rolli	II - 6766
– Põhjenduse puudumine	II - 6771
Väite teine osa, mille kohaselt komisjon ei võtnud nõuetekohaselt kergendava asjaoluna arvesse „kartelli eesmärkide pidevat häirimist” hageja poolt sellega, et ta ei täitnud süstemaatiliselt kartelli otsuseid	II - 6772
Poolte argumendid	II - 6772
Üldkohtu hinnang	II - 6773
	II - 6793

6. Viies väide, mille kohaselt on trahv ebaõiglane ja ebaproportsionaalne hageja varalise struktuuri ning reaalse maksevõime seisukohast	II - 6775
Poolte argumendid	II - 6775
Üldkohtu hinnang	II - 6778
7. Üldkohtu täieliku pädevuse teostamine ja trahvi lõppsumma kindlaksmääramine ..	II - 6782
Kohtukulud	II - 6789